

KURDISTAN

کۆماری کوردستان شوناسیکی نوێ بۆ ژنان

بە "گۆڤاری ژنانە" وە
"ژمارە: ٦٤"

کۆکردنەوە و نامادەکردنی: ڕیمان نەقشی

پیرست:

- ١- ئەوان چیان ویست و خەتک چیان کرد نەسرین یوسفزاده ٣
- ٢- رۆل و پینگەى ژنان له بەشداری کردن له بازنەى سیاسەتدا دیمانه: شاماران ٥
- ٣- شۆنن دانەریی کۆماری کوردستان لەسەر خەباتی نەتەواپەتیی ژنان شەونم هەمزەیی ٩
- ٤- کورتەیهک سەبارەت بە ریکخراوی یەکیەتیی ژنان موزگان عەلیپوور ١٣
- ٥- یادیک له حیزبی دیموکراتی ژنانی کوردستان حەسەن حاتەمی ١٧
- ٦- هەلۆنەست و خۆراگری بنەمائەى شەهیدان، بەردەوامی دەبەخشی بە شۆرشى ژینا! گەلاویژ پەیرهوان ٢٥
- ٧- ١٠ى خاکەلیۆه رۆژی شەهیدانی کوردستان و باسیک لەسەر کەسایەتیی پینشەوا عومەر بالەکی ٣١
- ٨- ژنانی کورد له ریزی پینشەووی بەرخۆدانەوه بەرەو هەلاواردن ناسک نەسیری ٣٨
- ٩- خائە لاوازهکان چین؟ و رینگە چاره چیبیه؟ شەهرام سوبحانی ٤٢
- ١٠- چەواشەکاریی راستیبهکان ناسۆ متنبەری ٤٥
- ١١- هەلبژاردەى لاوان شیوا مرادیان ٤٩
- ١٢- باسیک له رۆمانی(امید) هەلاتن بەرەو نووتکە گۆلباخ بەهرامی ٥٢
- ١٣- تەنیا بە عیشقی پینشەمرگە دەکری رەسوول سولتانی ٥٥
- ١٤- بووکی رەشپۆشی دیموکرات نەسرین یوسفزاده ٥٨
- ١٥- جامانەى خەبانگیڕان و جامانەى مرۆکۆژان رەسوول سولتانی ٦١
- ١٦- کورتەیهک لەسەرژێانی ئەدەبی «شلییر رەشیدی» ن.ئا: تریفە فاتیحی ٦٣
- ١٧- بزووتنەوه و خەباتی ژنان چیمەن ئارس زاده ٦٥
- ١٨- جەستەى شیعەرەکانم (شیعەر) شلییر رەشیدی ٦٧
- ١٩- گۆئە کەرکەدی، یاخود کووچەرەت و پەلپینە (پرپرە) جیهان بیتووشی ٦٩
- ٢٠- تاسە (شیعەر) کوێستان عومەرزاده ٧١

نهوان چيان ويست و خهلك چيان كرد

نهرين يوسفزاده

ئهووی که راپه‌رینی ژینا یان بزووتنه‌وهی ژن، ژبان، نازادی به شۆرش نیو بینین دواى ئه‌وی کۆتایی پی هات که‌میک ئه‌سته‌مه. چونکه شۆرشه‌کان زیاتر به‌وه ناسراون که ناکامه‌که‌ی ده‌بیته رووخانی ده‌سه‌لات و سیستمه سیاسییه زانه‌کان و ده‌سه‌لاتی تازه ده‌بیته جیگره‌وهی و سیستمیکی نوی به‌رپوه ده‌چی، که ئه‌وه دواى چه‌ندین مانگ شهر و شه‌هیدبوونی چه‌ندین که‌س له‌و بزووتنه‌وهیه ئیستاش ئه‌و رپژیمه له‌سه‌ر کاره و جیگره‌وهیه‌کی نه‌بووه. بۆیه ته‌نیا ده‌کری به‌ ناوی جوولانه‌وهیه‌کی میژوویی له‌ ئیران و رۆژه‌لاتی کوردستان باسی لی بکه‌ین، که ناکامه‌که‌شی له‌و نه‌ورۆزه‌دا هه‌م پیش نه‌ورۆز له‌ به‌ناو هه‌لبژاردنه‌کان و هه‌م له‌ گرتنی پر شکۆی نه‌ورۆزی مه‌شخه‌لانی نازادی له‌ هه‌موو کوردستان و له‌ هه‌لۆیستی خه‌لك به‌ نیه‌به‌ت هه‌موو ئه‌وه‌ی ده‌وڵه‌ت ده‌یه‌ه‌وئ و هه‌موو ئه‌وه‌ی حیزبه‌کانیان ده‌یانه‌ه‌وئ ده‌رده‌که‌وئ، که ئه‌گه‌ر جوولانه‌وه‌ی ژینا ناوی شۆرشیش نه‌بی و به‌ ناکامیش نه‌گه‌یبی و گۆرانکاریه‌ک له‌ سیستمی سیاسی رپژیم پیک نه‌هاتی سه‌نگ و قورسایي ئه‌و رپژیمه‌ چهنده و خه‌لك تا چهنده دلی به‌ مانه‌وه‌ی ئه‌و سیستمه‌ ده‌سه‌لاتداریه‌ خۆشه‌! ئه‌وه‌ی له‌ نه‌ورۆزی ٢٠٢٤ی رۆژه‌لاتی کوردستاندا بینیمان، نیشانده‌ری شۆرشیکی به‌ شکۆی کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی بوو. شۆرشیکی نه‌ته‌وه‌یی و رزگاریخوازانه‌ که نه‌وه‌ک به‌ چه‌ک و شهر و کوشتن به‌ لک‌وو به‌ چۆپی کیشان و شایي و شادی و هه‌لکردنی ناگری نه‌ورۆز به‌ ده‌ستی بنه‌ماله‌ی شه‌هیدان له‌ گه‌وره‌ترین ناوچه‌کانی رۆژه‌لاتی کوردستانی دژایه‌تی ئه‌و

سیستمه و ویستهکانیان کرا. نهگهر به پوانهت بزوتنه‌ی ژینا نه‌یتوانی له ئیراندا سهرکه‌وتوو بی و تا ئیستا ده‌سه‌لاتی کۆماری ئیسلامی ههر له‌سهر کاره، له کوردستان لانیکه‌م له‌جائی سهرکه‌وتندایه و خه‌لکی کوردستان به ههر بیانویه‌کی که ده‌ستیان ده‌که‌وی و ده‌توانن (نا)یه‌کی توند به‌و ده‌سه‌لاته ده‌ئین.

سائی رابردوو له ئیران و پۆژه‌لاتی کوردستان رووداوه‌گه‌لیک رووی داوه که جیی تیرامان و سهرنجن. یه‌کیک له‌و رووداوانه هه‌لبێژاردنه‌کانی مه‌جلیسی شوورای ئیسلامی له‌ کۆتاییه‌کانی سائی رابردوو بوو، که له هه‌موو ئیران و به‌تایبه‌ت له پۆژه‌لاتی کوردستان به‌ شانویه‌کی گائته‌جارانه ناسرا. هۆکاره‌کەشی به‌شدارێ به‌کردنی زۆریه‌ی زۆری خه‌لک بوو له‌و به‌ناو هه‌لبێژاردنه‌ و له هه‌مووی سه‌یرتر نه‌وه بوو که کاربه‌ده‌ستانی رێژیم ده‌ست به‌ داوینی نه‌خۆشخانه ره‌وانییه‌کان، سائمه‌ندان و ته‌نانه‌ت زیندانه‌کان بوون هه‌تاکوو سندووقه به‌تانه‌کانیان پڕ بکه‌نه‌وه و ته‌نانه‌ت سندووقیان به‌ نیو شارداد ده‌گیرا و مائ به‌ مائ له‌ ده‌رگای خه‌لکیان ده‌دا و به‌شکوو به‌ خواهیش و ته‌مه‌نا و ئی پارانه‌وه ده‌نگی خه‌لک بو‌ په‌واییدان به‌و رێژیمه‌ نگریسه وه‌رگرن، که به‌ خۆشییه‌وه نه‌وه‌ی براوه‌ی نه‌و شانویه بوو خه‌لک بوون.

چه‌ند پۆژ دواي نه‌و به‌ناو هه‌لبێژاردنه‌ی کۆماری ئیسلامی بوو که له کوردستان نه‌ورۆزی مه‌شخه‌لانی نازادی ده‌ستی پیکرد و هه‌موو کوردستانی گرتوه‌وه له‌ سه‌رتاسه‌ری دیهات و شاره‌کان کوران و کچان به‌ که‌واو پاتۆلی خاکی و جامانه‌ی ملیان و کراسی هه‌وری و جامانه که‌ نماد و نیشانی پێشمه‌رگه‌یه گه‌ری شایی و چۆپیان گیرا. بنه‌مانه‌ی شه‌هیدان چۆپیکیشی شایی و هه‌لبه‌رکینه‌یه‌کان بوون و به‌ دئیکی پڕ له‌ په‌ژاره و هه‌ستیکي پڕ له‌ تووره‌یی به‌ چۆپی کیشانیان په‌زمی شه‌ر نه‌وه‌ک به‌زمی شادیان گرت، مه‌شخه‌لی ئاگری نه‌ورۆز به‌ده‌ستی بنه‌مانه‌ی شه‌هیدان له هه‌موو شار و دیهاته‌کان هه‌ئکرا.

ئیتیر نه‌وه که ژنان و کچان له‌و هه‌لبه‌سته گه‌ورانه‌دا چه‌ندیان ده‌ور و رۆل هه‌یه و چۆن هاوپییر و هاوه‌لبه‌ستی باوک و برا و که‌س و کاریان به‌ جلی ئال و والا و جامانه و هه‌وری و وه‌لانی جیجاییک که به‌ سه‌ریاندا سه‌پاوه ده‌مه‌لاسه‌کی نه‌و رێژیمه‌ ده‌که‌ن گرینگه‌کی به‌رچاوی هه‌یه، نه‌وه‌ی دایکی شه‌هیدان له هه‌ر بۆنه‌یه‌ک په‌یامی خۆیان ده‌گه‌یه‌نن و هه‌ر بۆنه‌یه‌ک ده‌که‌نه بیانوو بو‌ نه‌وه‌ی له‌یه‌کتر کۆبنه‌وه و هه‌موو جارێک وه‌بیر ئیمه‌ش و خۆشیان به‌یننه‌وه که نه‌گه‌ر شو‌رشیکیش له دوو سائی رابردوودا رووی نه‌دابی لانیکه‌م خوینی که‌سانیک پڑاوه که خۆشه‌ویستی نه‌وان بوون و نه‌وانن که ناهیلن نه‌و خۆنانه به‌ فیرو پڕوا و به‌ دئییایه‌وه هه‌تا نه‌و دایکانه مابن و رێبه‌رایه‌تی نه‌و بزوتنه‌وه‌یه بکه‌ن نه‌ خوینی شه‌هیده‌کان ون ده‌بی و نه وه‌ی لاوان و کچانی شو‌رشگیر داده‌به‌زی.

سەرچاوه: ماله‌په‌ری: یه‌کیه‌تی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئیران - ریکه‌وتی: ٦ ئه‌پریلی ٢٠٢٤

رۆل و پێگهی ژنان له بهشداری کردن له بازنهی سیاسهتدا له چوارچێوهی یاساکانی کۆمار نیسلامی ئێراندا

دیمانه: شاماران

دهمانهوی ئاورێک له یاساکانی کۆماری ئیسلامی ئێران بدهینهوه و بزاین که مافهکانی ژنان و رۆل و پێگهیان چۆن پیناسه گراوه و چهنده ژنان دهرفتهی مافی بهشداری یهکسانیان ههیه بهتایبهت له کاروباری سیاسهتدا و ئایا دهتوانن له ناوهندهکانی بریارداندا جێ بگرن ، بۆ ئهم مهبهسته له لایهن گۆفاری «ژنان» هوه دیمانهیهکمان لهگهڵ خانوو فاتهمه عوسمانی سکرتیری پێشووی یهکپهتی ژنان و ئهندامی رێبهری حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران دهبی.

شاماران: وهک دهزانین ژنان له ئێراندا ههر له حکومهتی دیکتاتۆری شاههنشاهی و دواي هاتنه سهركاری حکومهتی دیکتاتۆری ئیسلامی ئێراندا بهردهوام پهراویز خراون و هیچ کات مافی بهشداری یهکسانیان بهتایبهت له کاروباری سیاسهت و دهسهلاتدا نهبووه، ههر بۆیه له سهرهتادا ئهمهوی بهو پرسیارهوه دهست پێبکهم، دۆخی بهشداری ژنان له کاروباری سیاسی له ئێران به گشتی له ٤٤ سالی رابردوودا له بهراورد به قونای پێش هاتنه سهركاری کۆماری ئیسلامی چۆن بووه؟

چ گۆرانکارییهکی به سهردا هاتوو؟

فاتمه عوسمانی: بهراورد کردنی ئەو دوو قوناغە زۆر زەحمەتە چوونکە لە باری زەمانی زۆر جیاوازی نێمە دەزانین ٤٤ ساڵ بە سەر هاتنە سەر کاری کۆماری ئیسلامیدا تێدەپەرئ چوار دەیه کاتیکی زۆرە کە ولاتیکی لە هەر بوارێکدا پیش بکەوئ و کاتیکی باشە بۆ ژنانی ولاتیکی لە هەموو بوارەکانی کۆمەلگەدا پێگەی خۆیان بە ناستی دڵخواز بگەییان. بە هەر شێوەیەک لێکبێدەینەوه دەبوایه ژنانی ئێران لە باشترین پێگەدا بوابێن بەلام کاتیکی ئەو لێکدانەوانە دەکەوێتە نیو چوارچیوهی سیستمیکی دەسهلاتداری وهک کۆماری ئیسلامی دەردهکەوئ کە ئە وهها سیستمیکیدا بەرهوپیشچوون و وهگرتنی پێگەی ئینسانی بۆ ژنان زۆر نەستەمه. چوونکە رینگاکانی پێشکەوتنەکانی ژنان بە یاسا دادەخرئ. ئەوه روونە نەگەر پشتیوانی یاسا نەبێ هیوایهکیش بە بەرهوپیش چوونی دۆخی ژنان لە کۆمەلگەدا نابێ. لە هەموو ولاتیکی یەکهەمین هەولەکانی ژنان بە یاسایی کردنی مافە ئینسانیهکانیانە واتا یەکهەمین دەرگا کە بە رووی ژنان دا دەرکێتەوه بۆ بەشداریان لە کۆمەلگادا. بۆیه دۆخی ژنان لە ٤٤ ساڵی رابردوودا نەک بەرهو پیش نەچوو بە لکو بۆ دواوه گەراوتەوه نەگەر لە بواریکیش دا پێشکەوتنیکی بۆ ژنان هەبووه بە هەول و تیکۆشانی ژنان خۆیان بووه. چوونکە کۆماری ئیسلامی هیچ کات نە لە بەرنامە ی دابوو نە ویستووێتی ژنان لە باری سیاسی دا بەشدار بن و کاریگەرییان هەبێ. بە دنیاییهوه بەشداری سیاسی ژنان پیش هەموو شتیکی دەبێتە هۆی گەشە ی فەرهنگی و بەرز بوونەوه ی ناستی هۆشیاری کۆمەلگە نەوهی کە لەگەڵ تەواویهتی کۆماری ئیسلامی لە دژایهتی دایه. بۆیه ئەو سیستمە بە یاسا بەشداری سیاسی ژنان بەرتەسک دەکا.

شاماران: رۆل و پێگەی ژنان لە بەشداری کردن لە بازنهی سیاست لە ئێراندا چۆن هەڵدەسەنگێنن؟

فاتمه عوسمانی: هەر وهک لە ولامی پرسیاری پیشتر دا باسم کرد ژنان لە نواندنی رۆلی سیاسی لە ناستی بەرزدا لە کۆماری ئیسلامی بە یاسا بێهەش کراون لە روانگە ی کۆماری ئیسلامی گرینگترین بەشداری سیاسی ژنان دەنگ دانە. ئەویش دەنگ دان بەو پائێوراوانە ی کە بە فیلتەرەکانی خۆیان دا تێپەریوون واتا ئەو کەسانە ی کە لە کۆتایی دا هیچ کاریگەرییهکیان لە سەر دۆخی ژنان نییه. کۆماری ئیسلامی ئەوه دەزانئ هەر بەشدارییهکی ژنان لە گۆرەپانی سیاسی دەتوانئ هاوکیشەکان بگۆرئ بۆیه بە راستی ئەو بەشدارییه دەترسێ. دەبینین لە شۆرشێ ژنیا لە ساڵی رابردوودا بەشداری و بە دەستهوهگرتنی گۆرەپانی خۆپیشاندانەکان لە لایەن ژنان چەندە کاریگەری لە سەر ئەو کەشە سیاسییه هەبووه کە هەتا ئێستاش بە سەر بێر و رای گشتی ئێران دا زائە. فەزای سیاسی کۆمەلگە بە شێوهیەک گۆراوه کە زەحمەتە بۆ دواوه بگەرتەوه. بەشداری ژنان لە شۆرشێ ژن، ژیان، نازادی و کاریگەر بوونی ئەو بەشدارییه بناغە ی فەرهنگی بە کەم گرتن

و وه بهرچاوه نه گرتنی ژنانی کرده ئامانج و بیرو پای گشتی کۆمه لگه بۆ پشتیوانی لهو به شداریه بۆ لای خۆی راکیشا و هیزیکی دیکه ی وه بهر گۆرانکاریه کانی داها توی کۆمه لگه هیناوه و هیوای زیاتری بۆ یه کسانی مرۆقی له ئیران دا درووست کردوو ه.

شاهاران: ئه گهر بمانه وی ئاوریک له یاسا کانی کۆماری ئیسلامی ئیران بدهینه وه ده بی یه که م جار بزانی که ئه ساسه ن له یاسا کانی کۆماری ئیسلامی ئیراندا مافه کانی ژنان به گشتی جیگیر کراون؟ ژنان خودی مافن لهو یاسایانه دا؟ به پیی یاسا کانی کۆماری ئیسلامی ژنان تا چ پاده یه ک توانیویانه بینه نیو گۆره پانی سیاسه تدا؟

فاتمه عوسمانی: یه کسانی و داد په روه ری له یاسا کانی کۆماری ئیسلامی دا جیگای نابیته وه. کاتیک ژنان به یاسا له مافه ئینسانییه کانیان بی به ش ده کرین ده بی چ دۆخیکیان هه بی له نیو لهو هه مووه یاسا چه وسینه ره ی کۆماری ئیسلامی سه به ارت به ژنان، که به هه موو شیوه یه ک ژن په راویز ده خا چ گۆره پانیک ماوه که ژنان تیایدا به شدار بن و مانۆری تیدا بده ن بۆ گۆرانکاری. به شداری سیاسی ژنان له سیاسه تدا به بوونی کۆماری ئیسلامی به جۆریک ره وایی دانه به چه وسانه وه و په راویز خرا نی خۆیان. بۆیه ئه گهر ژنان بیانه وه ی گۆران درووست بکه ن و له گۆره پانی سیاسی ولاتدا به شدار بن ته نها یه ک ریگیان له بهرده م دایه ئه ویش به ره نگار بوونه وه ی لهو یاسایانه و گۆرینی بنه ره تی لهو سیستمه له ئیران دایه. چونکه چوار ده یه له ده سه لاتی کۆماری ئیسلامی پیمان ده ئی که هیوایه ک به به شداری درووستی ژنان له گۆره پانی سیاسی له ئیران نییه که به گشتی کاریگه ری له سه ر دۆخی ژنان هه بی.

شاهاران: پیمخۆشه ئه م پرسیا ره ش بکه م که ژنان له یاسا کانی کۆماری ئیسلامی ئیران ده توانن بۆ هه موو پۆستیک خۆیان کاندید بکه ن؟ بۆ ئه وه ی رۆلیکی کارایان له سیاسه تدا هه بی؟

فاتمه عوسمانی: یه که م: ئه وه ی که به پیی یاسا کانی کۆماری ئیسلامی کاندیدا بوونی ژنان بۆ هه موو پۆسته سیاسیه کان به ره به ستی بۆ درووست کراوه و ناتوانن لهو پۆستانه وه ربگرن.

دووهم: ئه وه ی که لهو سیستمه که بهو شیوه یه باسی ده که یین، ژنان چۆن رۆلی کاریگه ریان ده بی ئه گهر له خزمه ت ئامانجه سیاسیه کانی لهو سیستمه نه بی؟ چونکه ئازادیه ک بۆ چالاکی ژنان و کردنه وه ی درگیه ک بۆ گفتوگۆی کۆمه لایه تی نییه که ژنان بتوانن بیرو پای خۆیان له سه ر به شداریان له سیاسه ت و بواره کانی دیکه ی کۆمه لگه به بیرو پای گشتی بکه یینن. بۆیه

ناتوانین بڵین که به بوونی کۆماری ئیسلامی نهگهر بهشداری سیاسی ژنان بهو شیوهیهی باسمان کرد کارایی دهی.

شاهاران: ئایا ژنان له یاساکانی کۆماری ئیسلامیدا دهتوانن له ناوهندهکانی بریاردان دا جی بگرن؟

فاتمه عوسمانی: ههر وهک باسم کرد له سیستمیکی نادیموکراتیکی وهک کۆماری ئیسلامی نهگهر ژنان له ناوهندهکانی بریاردانی دابن ناتوانن کاریگهر بن چونکه دهبی له خزمهت نهو سیستمه دابن. بۆیه رای جیاوازی ژنان جیگای نابیتتهوه و رینگای پیتادری رۆلی خۆی بگێری.

شاهاران: دهمهوی کۆتا پرسیارم بکه، پیتانویه بۆچی کۆماری ئیسلامی به یاسا مافی بهشداری سیاسی ژنان زهوت دهکات و رینگری یاسایی درووست دهکات؟ بۆچی رۆی نادات ژنان بهشداری کارایان له ههموو جوومگهکانی کۆمهنگه و بهتایبهتی لهسیاسهتدا ههیی؟

فاتمه عوسمانی: هۆشیاری و بهشداری ژنان له کۆمهنگهدا به جۆریک که کاریگهری له سهر رهوتی رووداوهکانی کۆمهنگه ههیی، ههمیشه یهکیک له قۆبیاکانی کۆماری ئیسلامی بووه و ههیه. ههرچهنده لهو بارهدا به ههله نهچوون چونکه دهبینین که شۆرش ژن، ژیان، نازادی رۆلی کارای ژنان لهو شۆرشهدا چون پایهکانی دهسهلاتی کۆماری ئیسلامی وهلهزره خست. بۆیه به زهوت کردنی مافهکانی ژنان دهیانههوی رینگهی نهو رۆله کاریگهریهی ژنان له سهر گۆرانکارییه سیاسییهکان له ئییران بگرن بهو شیوهیه به کردهوه زیاتر له نیوهی حهشیمهتی ولات له مهیدان دهر کراوه.

شاهاران: زۆر سپاس خاتوو فاتمه عوسمانی نهندامی رێبهری جیزی دیموکراتی کوردستانی ئییران له بهشداری لهو دیمانهیه

فاتمه عوسمانی: بۆ ئیوه و بۆ گۆڤاری «ژنان»یش

سەرچاوه: مائپهپی: یهکیهتی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئییران - ریکهوتی: ٦ی ئه پریلی ٢٠٢٤

شوین دانهری کۆماری کوردستان له سهر خهباتی نه ته وایه تیی ژنان

شه ونم هه مزه یی

له میژ ساڵه بزووتنه وهی مافخوایی ژنان له ئیران چ له چوارچیوهی تاک و سه ره به خو و هه م له شیوهی ریکخراو و که مپهیندا نه مری واقعه و له راستیدا وهک هیژکی شویندانهری کۆمه لایه تی خو ی درده خا.

ئه م په وته له کوردستان هه م له میژ دهستی پیکردوه و هه م ژنانی کورد چ که شکینی زۆر له و تابۆشکینیان. له میژ ساڵه ژنان له کوردستان به شیکی دانه بر او له چالاکییه مه ده نی، فه ره هه نگی، ژینگه یی و کۆمه لایه تییه کانن و له ریکخستنی بۆنه و رپۆرسه مه نه ته وه بییه کان، له گرینگیدان به خویندن و نووسین به زمانی دایکی دیار و ته نانه ت له هه ندی بواردا پێشه نگی و له میژ سه له ماندوو یانه که شوناسخواز و مافو یستن و له مهیدانی کرده وه شدا خاوه ن که سییتی به هیژ و شویندانهر و به فیکر و خه للاقن که بیگومان له و نیوه دا شوین په نه جی کۆماری کوردستان و حیزبی دیموکرات به روونی درده که وی.

یه کیک له شانازییه کانی کۆماری کوردستان بۆ ژنان، به خشی نی هۆوییه ت و شوناسیکی دی به ژنان بوو. به زۆره ملی کردنی خویندن بۆ کچان، دامه زانندی ریکخراو نیکی تاییه ت به ژنان و به شدار کرنیان له گه مه سیاسی و کۆمه لایه تییه کان درگی

دنیايهکی نوێی بهرووی ژناندا کردهوه.

کۆمار لهرووی بهشداریی ژنان له بواری سیاسی و کۆمهلايهتی و فرههنگیدا پلهی زۆر پيشکهتووخوازانهی ههبووه و نهوهش تهنيا وهک دروشم ناکرێ بيبندرێ، نمونهکهکشی دوو خالی گرینگه، يهکهم کاتيک باسی بهشداریی ژنان له سياسهتدا دهکا کهمتر له دوو مانگ دواي کۆمار يهکيهتیي ژنان دادهزرین. دووههم نهوهيکه يهکيک له بنهماکانی کۆمار هاندانی خهکه بۆ ناردنی کچان و کوران بۆ قوتابخانه و دهرس خويندن؛ به واتايهک کۆمار ريگای خۆپيگهياندن بۆ کچان وهبهرچاو دهگرێ و لهو بوارهشدا کاتيک ئاماژه به ديارپکردنی سزا دهکا بۆ نهوانهی سهرينجی لهو برياره دهکهن، خۆی مانای نهويه که ئهم برياره وهک دروشم نابینێ؛ به لکوو مهبهستی پهروهده و گهشهسهندنی کۆمهنگهيه. کۆمار به بيانووی دواکهوتوویی کۆمهنگه ناترسێ له برياردان و نالێ نهوه بۆ کۆمهنگهی کوردهواری زويه. کاتيک له پيشهوا سهبارت به مافی دهنگدانی ژنان پرسيار دهکړ، تهواو به ئهرينیی وهردهگرێ.

هاتنه دهرهوهی ژن له مائ و کوکردنهوهی نهوان له ساباتی ريکخراویکی تايبهت به ژناندا، يهکيک له گهورهترین دهسکهوتهکانی کۆمار و شويندانهرتيرين دهسکهوت بووه له سهر ميژووی بزووتنهی ژنانی کورد. ههبوونی ژن له دامودهزگای بهريوهبهری و ناوهندی برياردانی ههر ولاتيک بهستراوتهوه به جيگه و پيگهی ژن که له نيو کۆمهنگهی ئهم ولاتهدا ههيه. له کوردستاني نهو کاتي ئيمهدا، ژن جيگهويپيگهيهکی تايبهتی له نيو کۆمهنگهدا نهبووه، بيچگه له رۆنی دايکیکی دئسۆز، هاوسهريکی بهوهفا و، خوشکيکی باش و يان ژنيکی سهرسپی و جيگای ريز، بۆيه ئۆرگانيسهکردن و بهريکخراوهیی کردنی ژنان له کاش و ههواي ئاوا داخراو نيسبهت به ژنان کاریک و ههنگاویکی ئاسان نهبووه، بهلام پيشهواي نهمر بۆ جيخستنی ئهم دهستپيکه له بنهمايهی خۆيهوه دهستی پيکرد.

لهگهڵ نهوهی کۆمار رووخساريکی پياوانهی ههبوو، بهلام دهبی دان بهم راستييه دابنيين که کۆماری کوردستان دهزگای رووناکیی به رووی ژنی کورددا کردهوه و ژنی کورد دامهزراندنی يهکيهتیي ژنان و ههروهها گۆرانی شيوهی روانینی کۆمهنگهی کوردهواری نيسبهت به ژن وهک دهستپيکی ريگايهکی دوور و دريژ بۆ گهيشتن به مافی رهواي خۆيان، به دهسکهوتی کۆماری کوردستان دهزانن.

گوتاری سهرهکیی کۆماری کوردستان شوناسخواری نهتهوهیی بووه که بووته ههوين و چرای بزووتنهوهی سیاسی له بهشکانی ديکهی کوردستان و کاتيک که کۆماری کوردستان به گوتاری شوناسخواری نهتهوهیی يارمهتيدهری دامهزراندنی

رێکخراوی ژنان دهبێ، به دنیایهوه ههر له سهرهتای دامهزراندنی ئهم رێکخراوهیهش شویندانهری ئهم گوتارهی نهک ههر پێوه دیاره به ئکوو بووته گوتاری سیاسی ئهم یهکیهتییهش و ههر له سهرهتای هاتنهدهری ژنی کورد له مالا بۆ کاری رێکخراوهیی تا ئیستا دوو ئامانجی پێکاوه، یهکیان ئهرکی نیشتمانی و نهتهوهیی خۆی به پێوه بیا بۆ گهیشتن به زرگاری نهتهوهیی، ئهوهی دیکهیان دهسته بهرکردنی مافی یهکسانی له نیو کۆمه لگه دا. ئهم دوو ئامانجه ئیستاش سهرنجی ژنی کورد رادهگیشی و درێژه دهری خهباتی پێگهیشتن بهو دوو ئامانجهن. بۆیه نهوهکانی دواي کۆماریش وهک هه موو رهوتی دیکه ی ژنان له هه لومه رچی تایبه تدا گۆرانکارییان له شیوه ی تاکتیک بۆ گهیشتن به ئامانجهکانیان هیناوه، به لام ئهم ئامانجه پیرۆزه یان دوور نه که وتوونه وه.

له گه ل ئه وه ی ژنی کورد له ناوه ندی بپارداندا که من، له گه ل ئه وه ی هه بوون و به شداربوونیان له نیو کۆر و کۆمه له سیاسی، زانستی و راگه یاندن له پیاوان که مترن، به لام ژنی کورد خۆی پێگه یاندووه، ژنی کوردی رووناکییر، ئاکادیمی سین، سیاسی، ناسیۆنالیت، فیمینیت، سیکۆلار و به رێبه ر هه یه؛ که واته ده کری بلیین ئه گه ر ئه مرۆ ژنی کورد لیدوان دهدا و له سهر باسیک ئانالیزه و لیکۆلینه وه ده کا، نه فیرکراوه و نه کۆپی ده کا؛ به ئکوو له ئاست توانایی و پێگه یشتنی خۆیدا قسه ده کات. ژنی کورد، پێش هه موو شتییک ئه گه ر خۆی به کورد پیناسه کرد و شانازی به کوردبوونی خۆی کرد، ئه رکیکی تایبه تی له په روه رده و پێگه یاندنی نه وه ی نوێ ده که وینته سهر شان. شویندانه ری گوتاری نه ته وه یی کۆماری کوردستان ههر بۆ نیوه ی کۆمه ل واته ره گه زی پیاو نه بووه، به ئکوو بۆ هه موو کۆمه لگه بووه، بۆیه ژن له ده ربهرین و هه ستییکردنی ئهم گوتاره نه ته وه ییه بیه ش نه بووه. شوناسی ژنی کورد شوناسی کوردی ره سه نه، به لام هاوکات خۆی له تیگه یشتنی چه مکه زانستییهکانی دیکه ی گریندراو بیه ش نه کردووه و ژنی کورد زۆر باشتر له پیاوانی کورد توانیویه تی چه مکی بایه خداری وهک ناسیۆنالیزم، فیمینیسیم و سیکۆلاریزم له شوناسی خۆیدا به یه که وه به ستیته وه.

ئهو رهوته له دواي کۆماری کوردستان و به درێژایی میژووی حیزبی دیموکرات و خهباتی نه ته وایه تی له رۆژه لاتی کوردستان ههر درێژه ی هه یه و خهبات بۆ وه دیه یانی ویستهکانی ژنان درێژه ی هه یه؛ ئه مه ش له ماوه ی ده سه لاتدارییه تی کۆماری ئیسلامی و به تایبه ت له ده یه ی کۆتاییدا به ته واوی به رچاوه. ده سه لاتی کۆماری ئیسلامی له ماوه ی زیاتر له چوار ده یه ی رابردوودا له زۆر بواردا ته نگی به به شداریی ژنان هه لچنی، له بوا ری سه پاندنی پۆشته بوون، پێوه ندییه کۆمه لایه تییه کان و خۆدیته وه له کایه سیاسی و ئابورییهکاندا. ئهو قۆرغه کردنه سیستematیک، واته به پێی یاسای نووسراو و نه نووسراو بوو به کلێشه یهک و لادان له وان تابۆشکینییهک که تیچووی زۆری بۆ ژنانی لادهر و تابۆشکین هه بوو.

دهسهلاتی کۆماری ئیسلامی زراوی چوو له وهی به هۆی پیشهنگایهتی ژنانه وه و مهیدانداری لیدیر و کهسایهتییه دیارهکانی بزواتی ژنانه وه، ماته وهی شاراو و نووستوی نیوهی کۆمه لگه بیته هیزکی کۆمه لایهتی بو گۆرانکاریهکان.

ژنان له خهزه له وهدا به بهشداریی بهرینیان له خۆپیشاندانهکاندا و له رهوتی شۆرشێ ژن ژیان نازادی و له دواي شۆرشیش دریان خست که ترسی ریزیم له خۆرا نییه، چونکه ژنان نهک وهخۆ هاتوون؛ به لکوو هاوار دهکهن که چیدی قایل به و پیناسهیه نین دهسهلات بۆ کردوون و ماف و داواي خۆیان هیه و نامادهن باج و تیچووشی بو بدهن. نهوان به سووکایهتی به شعوری خۆیانی دهزانن که له لایهن دهسهلاته وه و له روانگی کلیشه ئایینی و چوارچیوه قانونییهکانه وه وهک رهگهزی لاواز بناسرین که توانای بریاردان له سههر چاره نووس و راوهستان له سههر لاقی خۆیان نییه. نهوان نایانهوی چیدی رهگهزی دووهههه، هاوولاتی پله چهندهه و نووستان له رووی عهقل و پامانه وه بن! نهه دهنگ هه لبرینه و نهه هاتنه مهیدانه به رهه می زیاتر له چوار دهیه سه رکوت و پاشگۆی خستهه، لیکه وهی زیاتر چوار دهیه هه لاواردن و نه دیتنه و نهوان پشکۆی گه شاهوی بن خۆله میشی بیرچوونه وهی دهیان سالهن. ژنانی نیو گۆره پانی ناره زایه تییهکان فریوخواردوی ولاتانی بیانی نین، به لکوو گرکانی وه ریکه وتوی زیاتر له چوار دهیه کپکراوی مافویستی نیوهی کۆمه لن.

نهه مکه ماته وهی په نگخواردوی زیاتر له ٤٠ سال سه رکوتی ژنان خراوته ره رهوی گۆرانکاریهکان به ناراسته ی به رهگزه دروستکردن بو ریزیمیک که تا سهه ئیسقان دژی ژن و مافه کانیه تی. ژنان لئ براون که رۆنی یه کلاکه ره وهیان له گۆرینی چاره نووسی خۆیان و ئیراندا هه بی و لهه مهیدانه شدا براوه و سه ره که وتوو ده بن.

سەرچاوه: مایه پهری: یه کیه تی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئیران - ریکه وتی: ٦ ئه پریلی ٢٠٢٤

کورتەیهک سه بارهت به ریکخراوی یهکیهتیی ژنان

موژگان عهلیبوور

ریکخراوی یهکیهتیی ژنان ٧٨ مین سانهی تیکۆشان و خهباتی خۆی تییهراند. ئەو ریکخراوه ٥٢ رۆژ دواي راگهیانندی کۆماری کوردستان به سه رکۆماری پێشهوا قازی محهمهدی یاد بهرێز دامهزرا. ئەو مرقفه بلیمهت و زانییه لهو کاتهدا، به گۆروتین مهشوولی دامهزراندنی ئۆرگانهکانهکانی حکومهتی میلی کوردستان بوو، ههستی به پێوستی بهشداری ژنان له کاروباری بهرپوهبردنی ولات کردبوو، بۆیه لهگهڵ هاوڕێیانی هاویری رینوین و پشتیوان بوو بۆ نهوهی «حیزبی دیموکراتی ژنانی کوردستان» له ٢٤ رهشهمههی ١٣٢٤ دا، به بهرپرسایهتیی مینا خانمی قازی (ئهسکهندهری) دامهزری. ئەو حیزبه دواتر به حیزبی «یایان» یش ناوی دههیندرا. دامهزراندنی ئەو حیزبه له رۆژههلاتی کوردستان له ئەمرۆدا، وهکا: یهکهمین ریکخراوهی ژنان و کچان تیکۆشانی خۆی دهست پیکرد که، کۆمهنگهی کوردستان زیاتر له ٩٠٪ی نهخویندهوار، له ژیر تهوژمی پیاوسالاری، عهشیرهیی و نایهکسانیدا بوو. بهلام ئەو ههلوێستهی پێشهواي مهزن دهري دهخا چون ههم له هاوسهري خۆی داوا دهکا، بهرپرسایهتیی یهکهم ریکخراوی ژنان وهئهستۆ بگرێ و ههم ژنان و کچان بۆ هاتنهدهر له مانهکان و بهرپوهبهریی دا، که شتیکی نامۆ بوو، هان دا و گۆیا: له کاتی سهفهههکانی و بهشداریی له کۆر وکۆبوونهوهکانیشدا، کچیکیشی لهگهڵ بووه.

خهبات و تیکۆشانی ریکخراوی ژنان له نیزیکی ٨ دهیهی تهمهنی دا، له یهکهه قۆناعی کاروچالاکییهکانی دا، له ماوهی بوونی حکومهتی کوردی و پاپیشتی یاسا بهسوودهکانی دهولهتی جمهوری کوردستان بوو، که ژنان و کچان، بنیپردینه قوتابخانه و زمانی دایک بخوینن و بو ئهوه مهبهسته بی ئهوهی جیاوازییهک له نیوان کور و کچ هه بی. ژنان و کچان له رۆژنامهی کوردستان به نووسین و قسهکردن که له رۆژنامهی کوردستان ئاماژهیان پیکراوه، نیشان له پیشکهوتنی خیرای کۆمهنگه ی دوکهتوو راگرتوهکهمان دهکا. ههروهها ژنان و کچان بو ریکوپینک کردنی کار و چالاکییهکانیان شورای گه رهکیان له مههابادی پینتهختی کۆماری کوردستان دروست کردوه، که جوولهکه و ههرمه نیشی تیدابوو و بو یارمهتیدانی هیزی پيشمه رگه (سپای میلی) به کۆکردنهوهی یارمهتی مائی و ناماده کردنی هیئدییک پینداویستی پيشمه رگانه به چینی کاری دهستی، زۆر چالاک بوون. به پروخاندنی کۆماره ساواکهی کوردستان به کردهوهی قیلبازانه و سه ره رۆیانهی دهسه لاتی ناوهندی و پيشتیوانی زلهییزانی وهک: ئەمریکا و بریتانیا، به داخه وه قۆناعی یهکهمی خهباتی و تیکۆشانی ژنان و کچان کۆتایی دی.

قۆناعی دوویهم دهگه رپینته وه و بو دهورانی دهسه لاتی په هلهوی دوویهم (مجهمه مد رهزا شا) که ئیزن بو کاروچالاکی ژنان و کچانی کورد به شیوهی ریکخراوی کوردی نه درا. به لام ئه وه ژن و کچانه ی له کاتی بوونی کۆمار دا، چالاک بوون و نه سل (وهچه) ی دواتر له ده رفه ته کان زیاتر به شیوهی تاک و جار جار به کۆ که ئکیان وه رده گرت. به تاییهتی له زه مانی موسه دیق و جوولانهوی جووتیارانی ناوچهی چۆمی مه جید خان وهک پشتیوانی له راپه رینه که له سالی ١٣٣١ دا، و چالاکییه فه رههنگییهکانی دواتر له به شداری چیرۆکی شه و له رادیو و کۆری هه ئپه رکی له تلویزیونی مه هاباد و کتیه رکیی دهنگ خوشی له قوتابخانهکان و به شداریی له ئۆردوویهکان قوتابخانهکان و خویندن له زانستگهکان هه رچه ند رده یان که م بوو. ئه وه قۆناعه که سستی و بیدهنگیشی پیوه دیار بوو، هه تا به هاری ١٣٥٧ و ناشتنی ته رمی نه مر عه زیزی یۆسفی له مه هاباد و سی رۆژانه که ی که خۆپشاندانی توند به رانه بر به ریزیمی دیکتاتور کرا، ژنان هاتنه قوناعیکی نوێ له خه بات و تیکۆشان دا. ٧ کچ له مه هاباد ریکخراویکیان دروست کرد و گۆڤاریکیان ده رکرد. له وه باره یه دا، مامۆستا عه بدوللا حه سه نزاده، یهک له ئەندامانی کۆمیتهی زاگروس باس له ساغکردنه وهی «اتحادیه زنان مه هاباد» (یهکیهتی ژنانی مه هاباد دهکا. له سه قز و مه ریوان ریکخراوی چووکي ژنان و کچان پیکهاتن که له رپوانهکان دا، به شداریی چالاکانه یان هه بوو. له هه موو ماوهی له کۆماری کوردستان هه تا رووخانی دهسه لاتی په هه له وهی دوویهم، ژنان و کچانی تیکۆشهران و خه باتکارانی دیموکرات، چ له باشووری کوردستانی ئه مرۆ و چ له کۆمهنگه و یارمهتیده ری ژنانی زیندانییه سیاسییهکان و به تاییهتی کاتی بزوتنه وهی ١٣٤٦ - ٤٧ ی پيشمه رگانه، به شیک له وه خه بات و تیکۆشانه ی ژنان، بوون.

قوئاغی سییه می کاروچالاکیه کانی یه کیه تیی ژنان له کاتی دوا ی سهرکهوتنی شوړشی گهلانی ئیران بووه. له چهند شاری وهکا: مه هاباد، بۆکان، شنۆ، سهردهشت کۆمیتهی ژنان تیکۆشانی چالاکانه ی خویمان دهست پیده که نه وه له په نا حیزبی دیموکراتدا نه ندامگیریش دهست پیده که ن. له وه سهردهم دا، به بریاری حیزب و هیمه ته ی یه کیه تیی ژنان چهند بابه تی وهکا: به زۆر به شوودانی کچان، شیربایی وهرگرتن، ژن به ژنه پیکردن، چووکه به گه وره به میرددان، قه دهغه ده کرین. له وه کرده وه که به یاسا کرا و به جیددی له به شی کۆمه لایه تی حیزب کاری پێ کرا، پالپشتیکی باش بۆ ژنان و کچان و به ره وه یه کسانی هانگاونان بوو.

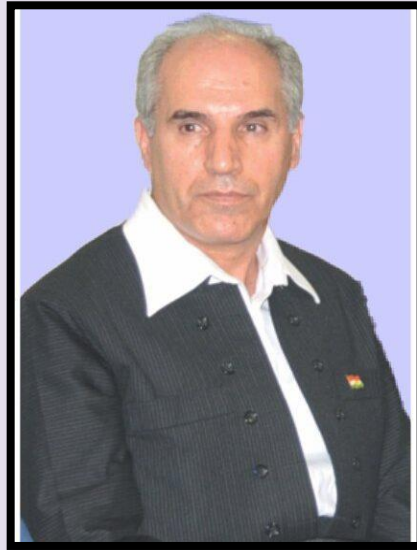
پێژی می نوێ و به تایبه تی دوا ی داسه پانی کۆماری ئیسلامی، که زۆریه ی خه لکان له کوردستان دا، له ریفرا ندۆم به شدار نه بوون، گوشاری زۆر خرایه سهر کوردستان و هی رشی نیزامی و سهرانسهری بۆ کرا، ژنان له به شداری به رگریکارانه گه لی دا، بۆ دیفاع له ماف و نازادیه کانی سهرتا له شارهکان و دواتر دیهاته کانی به ریزی پینشه رگه کان په یوه ست بوون و خه باتیکی دورودریژی چهند لایه نه یان دهست پیکرد، که ئیستاش درێژه ی هه یه. له وه قوئاغه دا، که له ههر دوو قوئاغی پینشو درێژتره، یه کیه تیی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئیران، وێرای حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیران له شاخ و شارهکان، به گرتنی کۆنفرانس و کۆنگره کان له باشووری کوردستان و ده ره وه ی نیشتیمان به گرتنی ٣ کونفرانس و ٥ کونگره و پتر له ١٠ کونفرانس له کۆمیته کانی ده ره وه و نه ندامبوون له شوو پای ئینتر ناسیونال - سوسیالیستی ژنان، به شیوه ی سیستماتیک و نۆرگانایز، کار و چالاکیه کانی به رپوه ده با. پێویسته بگوتری: جیگری سهرۆکی ئینترناسیونال - سوسیالیستی ژنان له پانتایی رۆژه لاتی نیوراست و قه وقاز دا، به یه کیه تیی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئیرانه.

قوئاغی نوێی یه کیه تیی ژنان له پاش راپه رینی ژینا و شوړشی «ژن ژیان نازادی» دا، که له ١٦ ی سێپتامبری ٢٠٢٢ (٢٧ ی خه رمانانی ١٤٠١) دهستی پیکرد. سهره تا زۆریه ی هه ره زۆری کوردستان و پاشان به شیکی زۆری سهرانسهری ئیران و داوتر ژماره یه کی ده یان هه زارکه سی له تاراوگه ی تیندابه شدار بوون، که خالیکی وه رچه رخانه له میژووی ژنان و کچان له ئیران و به تایبه ت رۆژه لاتی کوردستانه. له شوړشه که پێژی می نگریس، مرۆف کوژ، مندال کوژ و ژن کوژی ئیسلامی سیاسی بۆ ١٠٠ رۆژ و شه و هه ژاند. له شوړشه ژنانی نه ته وه جیاوازه کان له ئیران له خالیک دا کو کرده وه که ژن بوونیان بوو، و هاوکات له وه ده رفه ته ی به ژنی کورد دا، که به ریشه میژووییه ی که هه یه تی وتواناییه کانی خۆی نیشان بدا و له وه مه یدانه دا، ویست و داخوازیه کانی به دیاری کرای بینیته گۆری و رۆلی پینشه نگیشی هه بی. مه سه له ی شوناسی خۆی که جگه له نازادی و مافی نه ته وه یی، یه کسانی و جینداری (ره گه زی) شه بینیته نیو کۆمه لگه کان و به تایبه تی مه دیاکانه.

ئهو شۆرشه نه ته نيا ژنان، به ئكوو هه موو هيز و لايه ن سياسي و مه ده نيبه كانيش بيه ره دارشتنه وه ي فۆرميكي ديكه له خه بات بكه نه وه هه تا له گه ل په يام و نيوه روكي په يامه كانى ژينا هاوته ريب بن. يه كيه تيه ژنان له ئيستا دا، له هه موو كات زياتر، له گه ل ريگه راوه كانى ديكه ي ژنانى چالاك له و بواره دا، به نيسبه ت به ره و پيشبردنى، پرسى ژنان و كچان له رۆژه لاتى كوردستان، ئه ركداره. چوونكه له كار و تيكۆشانى دا، ئه زموونيكى ديار و بهرچاوى هه يه له كارىگه ريه له شۆرشى ژيناش دا، زه ق و بهرچاوه.

سەرچاوه: مائپه رى: يه كيه تيه ژنانى ديموكراتى كوردستانى ئيران - ريكه وتى: ٦ى ئه پريلى ٢٠٢٤

یادیک له حیزبی دیموکراتی ژنانی کوردستان

ههسهن هانه می

پیشه کی

له دواین ساڵهکانی نهمانی دهسهلاتی پهلهوی یهکهه (رهزا شا) و له سانی ١٣١٨ (١٩٣٩) دا، که گهرمه ی شهری مائویرانکهه و پر خوین و پر تیچووی دوویه می جیهانی بوو، به هیمههتی بیرمهندان و چالاکانی سیاسی و بهههستی دهروهستی مافی گهلان له رۆژهلاتی کوردستانی نیستا (کوستانی نهوکات) و دهرووبهری، حیزبیک به ناوی حیزبی ئازادیخواز (ئازادیخوازان) ی کوردستان بیکهات.

له ٢٨ خالی «مههرانامه» ی نهو حیزبه دا، بیکهیتانی دهولهتیکی جهووریی له نیوان سی گهلی کورد، تورکی ئازهری و نههههتی باسی لیکراوه و ههولیی بو دراوه.

دوای سێ ساڵ تیکۆشان و سهرنهکهوتنی ئهو بیره، ئهو حیزبه نهما. بهلام ژمارهیهک له خهباتکاران و تیکۆشهرانی کوردی نیو ئهو حیزبه به پێی ههڵ و مهرجی رووداوهکان و کاریگهریی حیزبی هیوا، له باشووری کوردستانی ئیستا (گهرمینی ئهو کات)، ریکخراویکی دیکه به ناوی «کۆمهلهی ژێانهوهی کورد» که به ناوی کورت کراوهی (ژێ کاف) پتر دهناسرێ، له ٢٥ ی گهلاویژی ١٣٢١ (٢٦ ی ئاگۆستی ١٩٤٢) تیکۆشانی دهست پیکرد، که ئامانجی پیکهینانی دهولتهتیکی کورد له ههر چوار بهشی دابهشکراوی کوردستان بوو.

سێ ساڵ له تیکۆشانی ئهو کۆمهله ئه میلی - مهزههیبیه تیپهپی. خه لکانیکی زانا، هه لکهوته و دئسۆز هاتنه نیو ئهو ریکخراوه کهیهک لهوان قازی محهممهدی بلیمهت بوو. ئهو ریکخراوه پتر نههینی بوو.

سێ ساڵ دواتریش له ٢٥ ی گهلاویژی ١٣٢٤ (١٦ ی ئاگۆستی ١٩٤٥) دا، لهسهر ریبازی جهوههیری ژێ کاف، حیزبی دیموکراتی کوردستان، دامهزرا.

له ماوهی پتر له پینج (٥) مانگ دا، حیزبی دیموکرات، کۆنگرهی یهکهمی خۆی گرت و کهسیکی بلیمهت و زانا و بهبیر و کردهوهی ژیری وهک: نهمر قازی محهممهدی به پیشهوا و رینهی خۆی هه لێژارد. ئه ویش به را و تهگبیر لهگه ل هاورنیانی حیزبی که تیکۆشانی ئاشکریان به شیوهی تا رادهیهکی زۆر بهرفراوان له گۆره پانی بهشیک له خاکی کوردستانی کۆستان (پۆژهلای ئهمرۆ) که دهسلای ناوهندی په هلهوی دوویهم (محهممه د رهزا شا) ی تیدا نهما بوو، و تا رادهیهکی بۆشاییهک له نیوان سوقیهتی پیشوو و بریتانیا دا، هه بوو، کۆماری کوردستانیان له ٢ ی رینه ندانی ١٣٢٤ (٢٢ ی ژانویهی ١٩٤٦) له پینته ختی مه هاباد (سابلاخی پیشوو) دامه زراندا.

ئهو له حالیکدا بوو، که ئیران له سالی ١٣٢٠ دهسلای په هلهوی یه کهم (رهزا شا) ی نهما و سه ره رۆیه که ی رووخیندرا، چوونکه لایهنگری ئالمان بوو. کوره لاهه که ی محهممه د رهزا له جیی کرا به شا. ئازادییهکی ریزی هاته ئاراوه. دواتر کۆنفرانسی تاران که له ٦ هه تا ٩ ی سه رماوهزی ١٣٢٢ (٢٨ ی ئوقتیمبری ١٩٤٣) دا، که له نیوان به ره ی موته فیقین (یهکیهتی سوقیهتی، ولاته یه کگرتوو هکانی ئهمریکا و بریتانیا) و به شداری ژوزیف ستالین، وینستون چرچیل و فرنکلین دلانو رۆزفلت، به نهیتی له بهر تیرۆری ئهو سێ ربههر له لایه ن ئالمانهکان که دهستوره که ی بۆ ئیجرا به سه رهنگ کۆنراد زینر درابوو، به نهیتی و بی ئیزنی دهسلای لاوازی ناوهندی ئیران له بالیویزخانه ی یهکیهتی سوقیهتی گیرا.

له دابه‌شینی جوړیک ده‌سه‌لاتی نیزامیی دیفاکتوی ئه‌و به‌ره‌یه له‌نیو ئیران دا، که ناوی «پردی سه‌رکه‌وتن» یان لینا، ئه‌مریکا و بریتانیا پتر له به‌شی باشوور و رۆژئاوای باشووری جیگر بوون یا مه‌یدانی ده‌سه‌لاتیان دیاری کرابوو، به‌شی زوری باکووری ئیران و به‌شیکیی مام ناوه‌نده‌ی له رۆژئاوای باکووری دا، له ژیر جوړیک ده‌سه‌لاتی نیزامییبه‌کان یه‌کیه‌تییی سوڤیه‌ت، به شیوه‌ی دوور و نیزیک بوو. یانی له راستی دا کوردستانی کوێستان، به شیوه‌ی دیفاکتۆ به دوو به‌ش دابه‌شکرا. هه‌روه‌ها له کونفرانسه‌که‌ی تاران بریار درابوو و ئیمزا کرابوو، که ٦ مانگ دوای ته‌واو‌بووی شه‌ری دوویه‌می جیهانی، نیزامییبه‌کانی ئه‌و ولاتانه‌ی ناویان برا، ئیران به جی بیلن.

به هۆی دابه‌شین ئیداری زه‌مانی ده‌سه‌لاتی په‌زا شا، پارێزگه‌ی سینهم بوو به نازه‌ربایجان. رۆژه‌لات و پارێزگه‌ی چواره‌م نازه‌ربایجانی رۆژئاوا که تورکی نازه‌ری و کوردن، دوو حکومه‌تی نویی میلی نازه‌ربایجان و کۆماری کوردستان به پشتیوانی یه‌کیه‌تییی سوڤیه‌ت یان تیدا دامه‌زرا.

له حکومه‌تی میلی نازه‌ربایجان که له ٢١ی سه‌رماوه‌زی ١٣٢٤ (١٩٤٥) دامه‌زرا، هه‌تباردنی شووراکان بو به‌رپه‌وه‌به‌ریی شار و گونده‌کان وه‌ک به‌شیکیی گرینگی ده‌سه‌لاتی گه‌لی نه‌نجام درا و بو یه‌که‌م جار، ژنان و کچانی عه‌زه‌ب (١٨ ساڵ) مافی ده‌نگدان و به‌ربژێریان له جوغرافیای ئیران دا، وه‌ده‌ست هینا.

له کوردستانیش ٥٢ رۆژ دوای دامه‌زرانی حکومه‌تی میلی کوردستان، حیزبی دیموکراتی ژنانی کوردستان دامه‌زرا.

حیزبی دیموکراتی ژنانی کوردستان

کۆماری کوردستان خانیکی وه‌رچه‌رخانی میژوویی نه‌ته‌وه‌ی دابه‌ش و بی ماف کراوی کورد له رۆژه‌لاتی نیوه‌پارسته که ئیستاش دوای تیپه‌رین له نیزیک چاره‌گه‌ سه‌ده‌یه‌ک، له سه‌ده‌ی ٢١م دا، و ٧٧ ساڵ خه‌بات تیکۆشان دوای کۆماری کوردستانی پر ئه‌زموون و به‌رپه‌وه‌به‌ریی سه‌رکه‌وتوانه‌ی دا، نه‌خسه‌ رینگه‌ی به‌شیک له کورده‌کان به گشتیی و له رۆژه‌لاتی کوردستان به‌تایبه‌تییه.

لهو کۆماره ساوا ١١ مانگییه دا، بۆ زۆریه ی چین و توێژهکانی کۆمهنگهیی ئارایی ئه و کاتی که له چوارچیوهی جوغرافیای حکومهتی میلی کوردستان دا، دهژیان بهههستی خهستی دئویستی دهروهست دا، له ژێر سینهریی پینکهوهژنی پینکهاتهکانی وه وئدان بۆ دروستکردنی ژێرخانی سیاسی، کۆمهلایهتی، ئابووری، فهرهنگی، سپای بهرگری میلی (پینشهمرگه) دا، به یهکگرتویی و له دروست کردنی کیانیکی کوردی دا، به دل و به گیان بهشدار بوون.

بهڕیوهبهری و یاساکان به هوی حیزبی دیموکراتی کوردستان خولقینهری حکومهتی جمهوری کوردستان، دهردهچوون و له رینگه ههینهتی دهولت و ژێر کۆبییهکهی ئیجرا دهکران. که وابوو ئهوه حیزب و بهرنامه باشهکانی بوون، که بهڕیوهبهری کۆمهنگهیی نوێ بوو.

ژنان و کچان که بهداخهوه له کۆمهنگهیی تهواو سونهتی، عهشیرهتی، نهخویندهوار و مهزههبی دا، ژبانیکی زۆر نا یهکسان و پر کۆیرهوهری له نیو مال و به توندی له ژێر جۆریک فهرمان و ملکیهتی پیاوان و کوران دابوون، مشووریکی مهزنیان له ژێر بیر ژیری سهركۆمار و هاویرانیان دا، بۆ خورا و ژمارهیهکیش له ژنان وکچان به وزه و توانایی مهزن هاتنه مهیدان و حیزبی دیموکراتی ژنانی کوردستانیان به رێبهری یایی مینا قازی (ئهسکهندهری) له پرۆسهیهکی یهک ههوتوویی دوای ٨ ماری ١٩٤٦ دا، یانی ٢٤ رهشههمهیی ١٣٢٤ (١٥ ماری ١٩٤٦) له مههاباد دامهزراند .

له ٨ ماری دا، یهکهه کۆنفرانسی ژنان و کچان که نوینهری گههههکان و دهقههری مههابادی پیتهخت، له بهشداره گرینگهکانی بوون، گیرا. جیی سهرنجه که جگه له نوینهران شار و دئ، له گهههکی جوولهکهکانیش نوینهریان، ؟... ماوزهر بیلال زاده، بهشدار بوو.

دامهزرانی حیزبی دیموکراتی ژنانی کوردستان، بۆ یهکهه جار له خهبات و تیکۆشانی شاروهی ژنان و کچان و بی بهشیان له کۆمهنگهیی نیر سالارهوه بۆ تیکۆشانی ئاشکرا و حیزبی جیاوازی و توێژی خویان، ژمارهیهکی بهرچاویان له کوردستانی کۆیستان زۆر چالاکانه هاتنه مهیدان.

دوو وشه «یایان» - بۆ ژنان - و «کیژان» - بۆ کچان - ناودیر کران و ژنان و کچان له بهشه گرینگهکانی فهرهنگی و کۆمهلایهتی دا، خاوهن پینکهیهکی نوێ و کاریگهر بوون.

دامه‌زرانی قوتابخای گه‌لاوێژی کچان له مه‌هاباد، دواتر مه‌درسه‌کانی کچان له بۆکان و شنو، له هه‌نگاه زۆر گرینگه‌کان بوون که خۆیندن به زمانی کوردی بۆ منداڵان، خۆیندنی ئیواران بۆ ژنان و کچانی گه‌وره سائیان تیدا ده‌خۆیندران. ژنان له مه‌هاباد که نه‌نجومه‌نی فهره‌نگیی سوڤیه‌ت و کوردستانی له دامه‌زراوو، ئیوارانه به‌شداریان ده‌کرد و سه‌بارته به پێشکه‌وتن و گه‌روگره‌ته کۆمه‌لایه‌تی و بنه‌مائی باسیان له ریگه چاره‌ی گونجاو بۆ هه‌لی که‌ند و کۆسپ و که‌م کردنه‌وه‌ی ناکۆکیه‌کان له ژێر رێنۆنییه‌کانی «حیزبی یایان» و یاسا ده‌رچوووه‌کانی حیزبی دیموکرات ده‌کرد.

به پێی نووسراوه‌ی شروڤه و لیکدانه‌وه‌کانی خاتوو «شه‌رزاد مجاب» مامۆستای زانستگه له تۆرینتۆی کاناڢا، له پێشه‌کی کتیبی «ژنان و ناسیونالیزمی کوردستان له ساڵی ١٩٤٦ دا»، سه‌بارته به دامه‌زران و تیکۆشانی «حیزبی ژنانی کورد» له دوا‌ی کۆماری کوردستان ده‌ئی: دامه‌زراندنی حیزبی ژنانی کورد هه‌م سیمایه‌کی مودرێرنی دا به کۆماری کوردستان و هه‌م «ده‌ولته‌ت - نه‌ته‌وه» بیه‌که‌ی به‌هێز کرد.

له کاتی رێوره‌سمی راگه‌یاندی کۆمار دا، که ١٦ که‌س قسه‌یان کردوو، ٢ که‌سیان ژن بوون. خه‌جیح مه‌جدی و په‌روانه هه‌یده‌ری که هه‌ردووکیان مامۆستای قوتابخانه‌ی کچان بوون، نه‌وان کۆماریان به‌رز نر‌خاندوه و به‌شداریی چالاکانه‌ی ژنان و کچانیان له تیکۆشان دا، زۆر به پێویست زانیوه.

له گرتنی جێژن له مه‌درسه‌ی کچان و بانگه‌یشتنی سه‌رکۆمار و قسه‌کانی نه‌وان، نیشان دهدا که ژنان و کچان له بواری ره‌خسانی خۆیندن و خۆ ده‌رخستن له‌و سه‌رده‌م دا، چه‌نده به توانا و ژێر بوون. بۆ وینه: قسه‌کانی کۆبرا عه‌زیمی که هه‌م داوا له یایان و کیزان ده‌کا، بۆ هاتن بۆ مه‌درسه‌کان په‌له بکه‌ن، په‌خنه له‌و بنه‌مالانه و دایک و باوکانه ده‌گرێ که کچه‌کان بۆ فێربوون و خۆیندن ئیزن ناده‌ن. ناویراو له به‌شیک له قسه‌کانی دا، ده‌ئی: «به‌شی مه‌می عمری انسان وه‌ختی جوانیه چونکه انسانی جوان [لاو]، شایسته‌ی هه‌موو کاریکه و فکری وی حاضره بۆ فێربونی عقل و ادب و دانیش. هر سال و مانگ و روژ و سه‌عاتیکی که ده‌روا انسان قه‌دم له میدانی فراوانتر داده‌نی. اگر فکری لی بکن چونکه ایمه زۆر له پاشین کارمان گرانتر و کۆلمان قورستر ده‌بی.» و نوینه‌ریان هه‌بوو که یای ماوزه‌ر بیلال زاده به‌شدار بوو، هه‌روه‌ها، یای مه‌ززه به‌زاده‌ی، مه‌رمه‌نی، له به‌شیک له قسه‌کانی دا کوتبووی: «خوشکه خوشه‌ویسته‌کانم، زۆر جیگای شوکرانه‌یه که ئیمه و کچه کورده‌کان ده‌توانین به آزادی زمانی خومان بنوسین و بخوینین. هه‌موو ده‌بینن روژی لاوه‌کان و کچه کورده‌کانمانه بۆ په‌ره‌یی دانی معاریف و مخصوصا بو نه‌وه‌ی که کورد دونیا بیناسی ده‌قه‌یک له هه‌ر کاریکی که پیش که‌وتنی میلتی کوردی لی پيدا بی رانه‌وستن. ره‌جا ده‌که‌م له خوشکه خوشه‌ویسته‌کانم له ناردنی کچی خۆیان بۆ مه‌درسه ته‌قصیر نکن،»

پێویسته ئاماژه به وهش بکری که خاتوو شهزاد مهجاب، باس له «حهيران خانمی دونبلی شاعیر» که له گۆفاری نیشتیمان ژمارهکانی ٢٩ و ٣٠ که له ١٩٤٣ و ١٩٤٤ دهرچوون و کاریگهیری باشییان له شیعرینکی که گفتوگۆی خوشک و برابهک سهبارت به خویندن، تیگه‌یشتن و پینگه‌یشتن دهکا، یهک لهو کاریگه‌ریه باشانه بوو.

له دهبات ژنان و کچان به چینی دهسته‌وانه، کلاو و سه‌رکلاوه، بلووز و پوزله‌خ، یاره‌ته‌یی پێشمه‌رگه‌کانیان داوه که له شه‌ری نه‌خواراو و به سه‌رداسه‌پاوی ده‌سه‌لاتی ناوه‌نده‌ی لاوازی تاران که له به‌رانبه‌ر بیانییه‌کان و هیرش و داگیرکرانی ئیران، ناتوانی کرده‌وه‌یه‌کی ئه‌وتۆ له خو‌نیشان بدا، به‌رده‌وام هه‌وتی رووخاندنی کۆماری کوردستان و حکومه‌تی میلی نازه‌ربایجانی ده‌دا. شه‌ری مه‌حه‌شه، سه‌رده‌شت، به‌تایبه‌تی له سه‌رای سه‌قز و ده‌رووبه‌ری دا، که به‌شیک له کتیبی «کورد بوونی کاپیتان هه‌مه‌دی مه‌لوودی» یش دا هاتوون و هیرش له تاران‌ه‌وه و گه‌رانه‌وه‌ی له نیزیکی قافلان کیوی قه‌زوین، له‌به‌ر بوونی هیزی سۆقیه‌تییه‌کان، به‌شیک له ئاکاره، شه‌رخوازانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ناوه‌ندی بوون.

له سه‌ر وه‌زعییه‌تی هه‌شیمه‌ت له مه‌هاباد و پاده‌ی خویندواری زنان و پێشکه‌وتنیان دوا‌ی دامه‌زرانی حیزبی ژنان خاتوو شه‌زاد ده‌نووسی: بو پیتی ناماری ده‌وله‌تی هه‌شیمه‌تی شاری مه‌هاباد له دوا‌ین سالی ١٩٤٨ نیزیکی ١٦ هه‌زار و ٤ سه‌د و ٥٥ (١٦،٤٥٥) که‌س بووه. پاده‌ی ٨١٨٩ که‌سیان ژن و ٨٢٦٦ که‌س بیاو بوون. پاده‌ی خوینده‌واره‌کانی ژنانه‌ی گه‌وره‌ سالی (١٥) سال و سه‌رووتر (له سالی ١٩٤٦ دا ٤٪ پتر نه‌بووه. زۆریه‌ی خویندوره‌کانیش له مه‌دره‌سه‌گه‌لیکی که له سالی ١٩٣٠ وه دامه‌زا، خویندنیان ده‌ست پیکردبوو. به‌لام له زه‌مانی کۆمار دا، ئه‌و رێژه‌یه‌ به‌ره‌و سه‌ر ده‌چی که ده‌سه‌لاتی ناوه‌ند نکوولی ئی ده‌کا.

هه‌روه‌ها ئاماژه به یه‌کسانی ژن و پیاو که له هه‌موو به‌شه‌کانی سیاسی، ئابووری و کۆمه‌له‌لیه‌تی دا، به پیتی فه‌لسفی چواری خالی ٢١ ی حیزبی دیموکراتی کوردستان وه‌کا: خائیکی زۆر گرینگ و بنه‌ره‌تی، ده‌کا.

له دوا‌ی ساوا کوژکردنی کۆمار و سه‌دارکردنی پێشه‌وای مه‌زن و هاوڕییان هه‌مه‌ حوسین خانی سیفی قازی و ئه‌بولقاسمی قازی و پێشتر و دواتریش ژماره‌یه‌ک له سه‌قز مه‌هاباد، بۆکان و ده‌رووبه‌ری نه‌غه‌ده و سه‌رده‌شت گیانیان ئی نه‌ستیندرا. به‌ره‌سته‌ترین خالی خۆراگری ژنان، داستانی «شیره‌ ژن» ی زه‌ره‌وشان خاتوونی دایکی سن سه‌رداری شه‌هید له ١١ که‌سه‌که‌ی سه‌قزه، که له به‌رانبه‌ر گزیره‌کان (پیاوانی رێژیم)، نه‌گه‌ریا و خویندنه‌زانانی کوره‌کانی له رینگه‌ی نازادی نیشتیمان دا، به شانازی زانی.

پێویست به ناماژهیه که له روانگهی ئەمریکاوه؛ ئێران، تورکیه ی و یونان وهک شوین گهلی ستراتیژی بۆ دانانی پیگهی نیزامی یا کهک وهگرتنی له بهرانبهر یهکیهتی سۆقیهتی بۆ پیشگرتن له بییری چهپ و عهدالهتخوازی له رۆژئاوی ئاسیا بوو، که له چوارچیوهی «ئهسلی چواری ترومن» و شهڕی سارد و ههڕهشه ی لیدان له سۆقیهت به بۆمبێ ئهتۆمی له چهشنی ژاپۆن و توندتریش، ئهو پیکهاته کۆماری و گهلبیان له کوردستان و ئازهریایجان رووخاند.

حیزی ژنان که به ریکخوازی ژنان و یهکیهتی ژنانیش باسی کراوه و ٣٢ ساڵ دوا دهسهلاتی سههرهپۆی محهمهد رهزا شا (پههلهوی دوویهم)، له تابلویهکانی تیکۆشان و خهباتی شیلگیرانه چ له بیر و هزر و دووباره کردنهوی کۆماری کوردستان له لایهک و چ ئالوگۆرییهکانی دوا کۆنفرانس و کۆنگره ی ٣ له ساڵهکانی ١٣٥٠ (١٩٧١) و ١٣٥٢ (١٩٧٣)، ههتا نارهزایهتییه بهرفراوانهکانی ساڵی ١٣٥٧، بهتایبهتی له ١٥ ههتا ١٧ ی جۆزهدان له نیژرانی تیکۆشهر کاک عهزیز یوسفی، وهک: هیمای خۆراگری و خۆپینگهیاندن له زیندان دوا ٢٥ ساڵ له لایهکی دیکه، که ژمارهیهک له ژنان و کچان به شپوهیهکی نوێ بهکاتی خهباتی گهلانی ئازادبخواز و دیکتاتور نهویست و ئازادبخواز به قازانجی یهکسانی، دیموکراسی و مافی گهلی کورد له شکلی «خودمختاری» دا، هاتنه مهیدان و بهرگی نوییان بۆ خهبات و تیکۆشان پۆشی و له دوا سهرکهوتنی خهبات و بهرخۆدانی گهلانی ئێران و به میژوو سپاردنی دهسهلاتی پههلهوی دوویهم، کۆماری ئیسلامی هینرایه سههر دهسهلات، که بهداخهوه زۆر رهشتر و خراپتر له دهسهلاتی پههلهوییهکان سهبارت به ئازادی، دیموکراسی و مافی گهلانی ئارایی و بهتایبهتی مافهکانی ژنان له ئێران ههتسوکهوتی کرد و پتر له ٤٤ ساڵه درێژهی ههیه.

لهو ماویهدا، ژمارهیهکی زۆر له ژنان و کچان له ٢٥ رۆژ دوا هاتنه سههر دهسهلاتی دهولهتی کاتی بههۆی ئایهتووللا خومهینی، که باسی «پروپۆشی زۆره ملیی» ی هینایه گۆپی، له ٨ مارس ١٩٧٩ (١٧ رهشمه ی ١٣٥٧) له تاران پینتهخت و چهند شاری گهوهری ئێران، خهبات و بهرهبههکانیان به دژی ئهم ههتسوکهوتی و دروشمی «یا روسری یا تو سری» (یا سههرپۆش یا سههرکوت) گرت و ریبیوانی گهوهریان چ کرد.

له ساڵی ١٣٥٨ یشهوه قوناغ گهلی جۆراجۆر هاتنه ئاراوه که تینیدا، پینشمه رگهی ژن و کچ له خهبات و بهرخۆدانی بهرگری کارانه دا، دروست بوو. دواتر یهکیهتی ژنانی دیموکرات چی کرا و چ له حیزب و ریکخواه مه دنییهکان دا و چ له شاخ و شار چالاکبوون، که نووسین یا ناماژه پیکردنیان مه بهستی ئهو نووسراوه نییه.

پێویسته ناماژه کرێ که له کۆنگره ی چوارهم دا، که له رهشمه ی ١٣٥٨ له مه هاباد گیرا، خاتوو فهوزیه ی قازی، کچی

یادبه‌یژان پێشواى كوردان قازى محهمهد و یای مینا قازى، كیژی ده‌ورانی دامه‌زران و تیکۆشانی حیزبی یایان بوو، وه‌ك: یه‌كه‌م ژن له میژووی نه‌وكاتی حیزبی دیموکراتی كوردستان بوو كه بۆ نه‌ندامی كۆمیتهی ناوه‌ندی هه‌لبژیرا.

هه‌روه‌ها نوستالیژی «شیره ژن» جاریکی دواى ٧٨ ساڵ له گیانیئهنه‌ستاندنێ ژینای به‌ غه‌در مه‌هسا و جوانمه‌رگ كراو، به‌ «قه‌تلی حاکمییه‌تی»، له‌به‌ر كورد بوون، جوان و غه‌ریب بوون، له ٢٢ خه‌رمانی ١٤٠١ (١٦ی سێتامه‌بری ٢٠٢٢)، سه‌قز و گۆرستانی ئایچی، كه ئیی نیژرا، دروشمی ژن ژیان ئازادی و پاشان كۆمه‌له‌ دروشمیکی دیکه‌ی لی به‌ره‌م هات و بزووتنه‌وه‌یه‌ك چی بوو كه سه‌ره‌تا رۆه‌له‌لاتی كوردستان و دواتر زۆریه‌ی ناوچه‌كانی دیکه‌ی گه‌لان له ئییرانی گه‌رتنه‌وه‌و به‌ پێشه‌نگایه‌تی ژنان و كچان بوو به‌ شۆرش و به‌ جیهانیش بوو. له‌ درێژه‌ی نه‌و شۆرش دا، كه ده‌سه‌لاتی، مرۆف كۆژ، مندال كۆژ، كچ كۆژ و «توتالیته‌یری ئیسلامی سیاسی» گه‌یشته‌ لیواری نه‌مان كه به‌ رژاندنی خوینی سه‌دان كچ و ژن و یه‌ك چاو كردن و كه‌م نه‌ندام كردنی سه‌دانی دیکه‌ و گرتنی هه‌زاران كه‌س له هه‌موو چین و توێژه‌كان، نه‌یتوانی وه‌زع بۆ پێش شۆرشێ ژینا بگێرینه‌وه‌ و له ١١ ره‌شه‌مه‌ی ١٤٠٢ دا، دوو به‌ناو «هه‌لبژاردن»ی نه‌نجام دا، له‌گه‌ڵ بايكۆت و «نا»یه‌ك به‌روو بوون كه ده‌گوتری نه‌مجار «ئیمام بی ئۆمه‌ت» ماوه‌ته‌وه‌.

به‌ دنیایی ده‌كری بگوتری خه‌بات و تیکۆشان به‌ یه‌كگرتوویی به‌ره‌و دووره‌ دیه‌نی به‌رانبه‌ری، ئازادی، یه‌كسانی، دیموکراسی و مافی گه‌لانی له ئییران و نه‌مانی جیاوازییه‌كان به‌دی ده‌كری، كه ژنان و كچان زۆرتر ده‌بن به‌ پێشه‌نگی درێژه‌ دانی و له روه‌تی میژووی نوێ دا، رۆنیاسی ژن، ژیان، ئازادی ده‌بیته‌ خالیکی وه‌رچه‌رخانیکی نوێ له ئییران و رۆژه‌له‌لاتی نیوه‌راست دا.

سەرچاوه‌كان:

گۆوگ، گۆڤاری نیشتمان، رۆژنامه‌ی كوردستان، بلاوكراوه‌ی حیزبی دیموکراتی كوردستان، ژماره‌كانی ٢٤، ل. ٧، ٢٥، ل. ٣، ٢٧، لا‌په‌ره‌كانی ٢ و ٣. كوردبوون، بیه‌روه‌رییه‌كانی كاپیته‌ن حه‌مه‌دی مه‌ولوودی ساخكردنه‌وه‌ و به‌نگه‌مه‌ندكردنی، وریا ماملی، چاپی سینه‌م.

ژنان و ناسیونالیزم كوردستان سال ١٩٤٦، شه‌رزاد مه‌جاب، ترجمه‌ی احمد اسكندری.

سەرچاوه: ماله‌په‌ری: یه‌كیه‌تی ژنانی دیموکراتی كوردستانی ئییران - ریکه‌وتی: ٦ی ئه‌پریلی ٢٠٢٤

هه‌ئۆیست و خۆراگری بنه‌مانه‌ی شه‌هیدان، به‌رده‌وامی ده‌به‌خشی به شۆرشی ژینا!

گه‌لاویژ به‌یره‌وان

نزیك به سال و نیویك به سهر شۆرشی ژن، ژیان، نازادی، له رۆژه‌ه‌لاتی كوردستان دا تێده‌په‌ری.

شۆرشیک كه به پیشه‌نگایه‌تی ژنانی بویری كورد وه‌پێخرا.

هه‌روهك له بیرمانه و دوا به دوا كۆژرانی ژینا نه‌مینی كچه كوردی خه‌لكی شاری سه‌قز، كه به سه‌فه‌ر له گه‌ڵ براكه‌ی سه‌ردانی شاری تارانی كردبوو، له لایه‌ن پۆلیسی به ناو نه‌خلاقى كۆماری ئیسلامیه‌وه به شیوه‌یه‌كى درندانه شه‌هیدكرا. به دواى هینانه‌وه‌ی ته‌رمی بی گيانی ژینا بو شاری سه‌قز و له كاتی به‌خاكسپاردنی له گۆرستانی ئایچی نه‌و شاره، ژنانی بویر و خه‌باتكار هه‌ر زوو ده‌نگی ناره‌زایه‌تیان دژ به‌و جینایه‌ته‌ی كۆماری ئیسلامی هه‌لبه‌ری.

ژنانی خاوه‌ن هه‌ئۆیستی كوردستان به لابردنی له‌چكه‌كانی سه‌ریان و هه‌لبه‌رینی ده‌نگی ناره‌زایه‌تییان دژی حه‌جابه‌ی زۆره‌ ملی

وهستانهوه و ههر لهویشهوه دروشمی (ژن، ژیان، نازادی) بووه دروشمی سهرهکی شۆرشی ژینا.

ههر نهو پۆژه و له سهر گلکۆی ژینا نههینی و به دروشمی ژن، ژیان، نازادی له لایهن ژنانی بوهر و به پشتیوانی پیاوانی نازادی خوازی کورد، چه خماخهی شۆرش له کوردستانهوه لیدرا و زۆری نهبرد پهلی هاویشته و زۆری زۆری شار و ناوچهکانی کوردستانی گرتنهوه و خهتک هاتنه وسهر شهقام و نارهزایهتی خۆیان دژی کوشتینی ژینا نههینی که به شیوهیهکی زۆر درندانه گیانی ئی ستیندرا، دهبریری.

ناگری شۆرشی ژن، ژیان، نازادی ههر زوو سنووری کوردستانی تپیهپاند و پهلی هاویشته بۆ شار و ناوچهکانی دیکهی ئیران و خهتک دژی هیجابی زۆره ملی، که ماوهی ٤٥ ساڵه له لایهن ناخوندهکانهوه به سهر ژنانی ئیراندا فهرز کراوه، وهستانهوه.

ئهه نارهزایهتیانهی خهتکی کوردستان و ئیران، که له پیناو مافه پراواکانییاندابوو سهرنجی تهواوی دونیایان بۆ لای خۆیان راکیشا و خهتکی له سهرانسهری جیهان گویببستی خواستهکانیان بوون.

ئهه نارهزایهتیانه له ماوهیهکی زۆر کهمدا گۆرا بۆ شۆرشیکی سهرانسهری و خهتک له سهرشهقام زۆر به روونی و بی ترس داوای مافه کانی خۆیان که سالانیکه له لایهن دهسهلاتدارانهوه زهونکراوه دهکرد.

له گهت نهوهی خهتک به شیوهیهکی زۆر مهدهنی داخوازیهکانیان هیئابوه گۆرئ، به لام سهرانی پڕیئیمی ئیسلامی کینجیان وهکهوتی کهوتبوو، نهیان دهزانی چۆن و به چ رینگایهک نهو شۆرشه سهرکوت بکهن.

ههریویه وهکوو سیاسهت و پیشهی ههمیشهییان، دهستیانکرد به کووشتن و گرتنی شۆرشگیپانی نازادی سهر شهقام.

پڕیئیمی کۆنه پههرستی ئیسلامی له رینگای دام و دهزگا سهرکوتکهرهکانییهوه، ههموو رینگاکانی سهرکوتی له دژی خهتکی مافخوازی ئیران به گشتی و کوردستان به تاییهتی به کار هینا و له هیج جنایهتیک دژی شۆرشگیپان نه پیرینگایهوه.

له گهت نهوهی شۆرشگیپان له سهر شهقام درێژهییان به نارهزایهتییهکانیان دهدا و سوربوون له سهر ماف و داخوازیهکانیان،

له هه مان کاتیشدا دهزگا ئەمینییه تیه کانی رێژیم به مه بهستی بلاوه پیکردن و توقاندنی شۆشگێران، راسته وخۆ و بی شه زمانه ته قه یان له خه لک ده کرد، که له ئەنجامدا ژماره یه کی به رچاو له شۆشگێرانیان شه هید و بریندار کرد و به سه دان که سیشیان ده ست به سه ر و ره وانهی سیا چاله کانیان کردن، که دوایه زۆر یکیش له وان حوکمی قورسیان به سه ردا سه پا و به ده یان که سیان لی ئیعدام کردن.

سه رانی رێژیم که پایه ی نیزامه دیکتاتوره که یان وه له رزه که وتبوو، له کوردستان وه کوو داگیر که ریک مامه نه یان له گه ل شۆشگێران کردوو هه ر نه وه ش هۆکاری سه ره کی زۆری ژماره ی قوربانییه کان بوو. خه ساره مانی و گیانییه کانی کوردستان زۆر به رچاوتر بوون له ناوچه کانی تری ئیران و لیره زۆر دژه مرۆفانه و دوور له هه موو نۆرم و به ها نه خلاقیه کان که وتنه کوشتنی لاوانی کورد و ده ستیان له کوپ و کچ و لاوو پیر نه پاراست و له نیو شه هیدانی کوردستاندا چه ندین لاوی خوار هه ژده سال هه بوون.

به شیک زۆری شه هیدانی کوردستان به ته قه ی راسته وخۆی هیزه دژه گه لیه کان و به شیک تری قوربانیان له سیا چاله کانی ئیراندا به شیوازی درندانه ی جیاواز گیانیان لی نه ستیندرا و خوینی سووریان تیکه ل به خوینی باقی خه باتکارانی رینگای نازادی و سه ره به ستی گه ل و نیشتمان بوو.

خۆ له و بواره دا هه رچه ند بگوتری و بنووسریت هیشتا که مه، به لام نه وه ی من مه به ستمه له م نووسینه دا سه رنجی بخرمه سه ر، هه ئویست و بویری بنه مانه ی شه هیدانه.

هه موومان نه وه باش ده زانین، که له ده ستانی نازیزان له هه ر ته مه ن و به هه ر شیوه یه ک بیته چه نده سه خت و به ژانه و ساریژبوونی ناسان نییه.

جا نه خوازه رۆله تازه لاوه که ت، که هه زار خه ون و ناواتت بۆی هیه، له چاوتر و وکانیکدا و له سه ر سه ره تایتترین مافیک که هه قی ئینسانی، یاسایی و نه ته وه یی خۆیه تی له ده ستی بدهیت.

له لایه کی تره وه نه و مندانه نیو نه مامانه ی هیشتا تیر بۆنی هه ناسه ی دایک یان باوکه شه هیده که یان نه کردوه و تازه له سه ره تای ته مه نیکدان، که پیوستیان به سۆز و په ره رده ی نه وان هه یه.

بهلام جا کوا شهو په رستانى ناخوندى گوييان بهو شتانه داوه و بويان گرنجبووه

هر مهگه رايگان و باوکاني رۆته کوژراو و مندالانى ناز ليشيواو لهو ههسته تيبگهن و دهرك به نازار و سۆي يهكتر بگهن.

بهلام نهوه چ په مزىكى له پشته، كه بنه مائهى شههيدان ناوا بويرانه و خوړاگرانه له بهرانبهر نهو زامه به سۆيه دا راورهستان و له جياتى له باوهشگرتنى نه ژنوى خهم، زور نازايانه و بويرانه به دوست و دوژمانيان نيشاندا، كه رۆته كاني نهوان سه ربه رزانه گيانيان پيشكەشى خاك و نيشتمانيان كردوه، هر بۆيه پييان سه ر به رزن و خهم و په ژاريان دهكهنه رقى پيروژ و به گژ دوژمندا دهچنهوه.

له ماوهى سال و نيوى رابردوى شۆرشى ژينادا، شاهيدى خوړاگرى و قاره مانه تى بنه مائهى سه ربه رزى شههيدان بوون و هين، كه هه ونيانداوه له هه موودره فته كان كه تك وه رگرن بو به گژدا چوونه وهى دوژمنى داگره كهر و قاتلى رۆته كانيان. بنه مائهى شههيدان هر له رۆژى نه وه ئسى له دهستدانى رۆته كانيانه وه، تهواوى بۆنه كاني وهك: به خاكسپاردنى شههيده كانيان، سى رۆژه، چله، يادى له دايكبوونى رۆته شههيده كانيان و سائرۆژى شههيدبوونيان كردوه به دهرفه ت بو دهربرينى ناره زايه تى و به ربه ركه انيى جه لادانى مندال كوژى ناخوندى. ههروهها به به رده وامى و به به شدارى سه دان كه س له خه لكى تيكۆشه ر و نيشتمان په روه ر و به هه ئويست، له سه ر گلکو و شوينى شههيدبوونيان يادى شههيده كانيان كردۆته وه و ياد و ناويان به رز راگرتوون.

دهماندى و ئيستاش دهبيبين كه چون لهو يادكردنه وان هشا بنه مائهى شههيدان به شيوه يهكى ديكه به رده واميان به شۆرش داوه و لهو بواره دا پيشهنگ بوون، نهوان له جياتى شين و گريان و خویندنى فاتيجا، سرودى شۆرشگيرى و هۆنراوهى نه ته وه پييان دهخويندوه و له جياتى پۆشيني جل و به رگى رهش، كه هيمای تاعزیه بارييه، نهو جل و به رگانه يان دهپۆشى كه هيمای نه ته وه پين، وهك:

نالای كوردستان، جامانه و هه وورى.

دايكاني داخدار نموونهى به رخودان و شۆرشگيرى نهو شۆرشه بوون، نهوان له برى لاوانه وه و شينگيرى بو له دهستدانى

رۆڵه‌کانیان، خۆینی جگه‌ریان ده‌خوارده و ده‌یانکرده هه‌وینی رق و نه‌فره‌ت به‌ دژی نه‌وهرییه‌ دیکتاتۆر و داگیرکهره و له سهر گۆری رۆڵه‌کانیان په‌یمانیا‌ن له گه‌ڵ ریگا و ئامانجی نه‌وان نوێ ده‌کرده و سویندی تۆڵه‌یان ده‌خوارد.

دایک و باوکی شه‌هیدان به‌ وته‌ جوان و پڕ چه‌ماسه‌کانیا‌ن، له سهر گنگۆی شه‌هیده‌کانیا‌ن و رۆڵه‌ی شه‌هیده‌کان به‌ دروشمی وه‌ک: (باوکی من قاره‌مانه شه‌هیدی کوردستانه)،

هه‌ستی چه‌ماسه و دلگه‌رمیا‌ن ده‌دا به‌ خه‌لکی کوردستان.

له هه‌مان کاتیشدا نه‌و چه‌ماسه و جۆش و خرۆشه‌ ده‌بووه هیز و وره و غرووری که‌س و کاری شه‌هیده‌کانی به‌رزده‌کرده و شانازیان به‌ شه‌هیده‌کانیا‌نه‌وه ده‌کرد.

ههر نه‌و وره و خۆپاگه‌یه‌ی بنه‌مانه‌ی شه‌هیدان له سهرگۆری شه‌هیده‌کانیا‌ن و له کاتی وتاردان و خۆیندنه‌وه‌ی شعر و سرودی نه‌ته‌وه‌یی و شۆرشگه‌ری، هۆکاربوو بۆ نه‌وه‌ی خه‌لک خاوه‌نداره‌تی له شه‌هیده‌کان بکه‌ن و بنه‌مانه‌کانیشیا‌ن به‌ ته‌نیا جینه‌هه‌ین و باری قورسی له ده‌ستدانی ئازیزه‌کانیا‌ن له گه‌ڵ هه‌لگه‌رن.

ههر نه‌م هاوکاری و هاو‌ده‌نگیه‌ی له نیوان خه‌لک و بنه‌مانه‌ی شه‌هیداندا دروست ببوو، فاکته‌ریکی به‌ هیزی به‌رده‌وامی شۆرشه‌که‌ش بووه.

به‌ ئاو‌پدانه‌وه‌یه‌ک له ساڵ و نیوی رابردووی شۆرشێ ئینا، ده‌بینین که‌ له گه‌ڵ نه‌وه‌ی رێژیم به‌ هه‌موو شیوه‌یه‌ک گوشاری خستۆته سهر بنه‌مانی شه‌هیدانی شۆرشه‌که‌ و به‌ هه‌ره‌شه‌ و بانگکردن و چاو سورکردنه‌وه‌ ئینا، هه‌ولێ داوه‌ رێگری بکات له‌و یاد و بۆنانه‌ی، که‌ بۆ به‌رزپاگرتنی یادی شه‌هیده‌کانیا‌ن به‌رێوه‌ی ده‌به‌ن، به‌لام بنه‌مانه‌ی شه‌هیده‌کان به‌و بێر و باوه‌ره‌ قایمه‌ی که‌ به‌ رێبازی شه‌هیده‌کانیا‌ن هه‌یا‌نه‌ و به‌ پشتیوانی خه‌لکی خۆپاگه‌ری کوردستان، نه‌ک نه‌ ترسا‌ون و پاشه‌ کشه‌یا‌ن نه‌کرده‌وه‌،

به‌ لک‌وو به‌ هه‌موو شیوه‌یه‌کی که‌ بۆیا‌ن هه‌لکه‌وتیبت هه‌ولیا‌ن داوه‌ به‌ شکۆیه‌کی به‌رزتر نه‌و یادانه‌ بکه‌وه‌.

هه‌موومان رۆژانه‌ شه‌هیدی خۆپاگه‌ری و قاره‌مانه‌تی نه‌و بنه‌مانه‌ سهر به‌رزانه‌ی شه‌هیدانیین و ده‌بینین، که‌ چۆن و به‌ چ شیوه‌یه‌ک ده‌رفه‌ته‌کان ده‌قۆزنه‌وه‌ بۆ به‌ گژدا چوونه‌وه‌ی رێژیمی ناخونده‌کان، به‌ تابه‌تیش دایکانی خۆپاگه‌ری شه‌هیدان، که‌ زۆر رۆژ و بۆنه‌ ده‌که‌نه‌ بیا‌نوو بۆ لیکه‌ربوونه‌وه‌ و سه‌ردانی په‌کتری کردن.

ئهو دايكه دټپر له چه سره تانه هه و ئيانداوه ئهو ليكخرپوونه وانه بكه نه دهرفه تيكي ديكه بو بهر زراگرتنى يادى رۆنه شه هيدەكانيان له لايهك و دانى پهيامى يه كپىزى و يهك دهنگيان به دوژمن و سوربوونيان له سهر وه دهستهينانى ئهو مافانهى كه رۆنهكانيان له پيناوياندا قوربانى كردوه.

له دوايين هه ئويستهكانى نهم بنه مائه سه بهرزانه له نه ورۆزو نوپكرده وهى سالى كوردى دا بوو، دووباره به ناماده بوونيان له كۆرى كچان و كورانى لاودا له نه ورۆزدا پيشهنگايهتى گه له كه مانيان كرد. كاتيک باوكى شه هيدىگمان ده ديت سه رچۆپى ده كيشا به بوغزى گريانه وه، ناردنى پهياميک بوو بو دوژمنانى گه له كه مان و نوپكرده وهى پهيمان بوو له گه ل شه هيدەكانمان كه تا گه يشتن به ئاواتهكانيان ريبه رى ريبازه كه يان ده كه ين و كۆل ناده ين.

دايكان و باوكانى شه هيدانى لاو مندائى شه هيدەكانى تريان له باوهش ده كرد و نازيان دهدا پييان وهك ئه وهى مندائەكانى خويان هاتبنه وه سهردانيان و داواى باوه شيكى نه ورۆزانه يان لى بكن، هاوكات لاوانى خاكى پو شيش له ريزدا ده وه ستان و وهك نيشاندانى ريز و وهفا بو بنه مائهى قوربانيان.

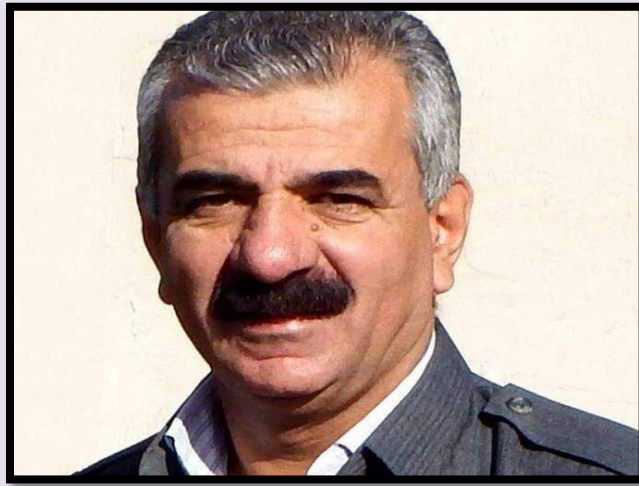
ده بينين كه هه ئويستى شو رشيگيرانه ئه و نازيز له ده ست چووانه چون په يكه رى ئه و شو رشه يان به پيوه راگرتووه و به ره و پيشى ده بن و له هه مووان زياتر له خه م نهم شو رشه دان و به هه موو شيويهك هه وئى سه ركه وتنى ده دن و به م هه وول و هه ئويسته به رزانه يان تووى ريز و خو شه ويستيان له دئى پير و لاوى و لات دا چاندووه.

له كۆتاييدا پيمخوشه سه رى ريز دانه وينم له ناست گه وريى و چاونه ترسى ئه و بنه مائه سه بهرزانه ئه لايهك به له ده ست دانى نازيزانيان و له لايهكى ديكه وه به هه ئويسته به رز و شو رشيگيرانه كانيان بوونه هه وينى يه كگرتووى رۆژه لاته كه مان و هه ر ئه وانيش بوونه هه وينى به رده وامى نهم شو رشه.

بنه مائهى شه هيدان هه ر له يه كه م رۆژه كانى شه هيدبوونى نازيزانيانه وه به هه ئويست و برياره نه ته وه ييه كانيان ده ستيان كرد به نووسينه وهى مانيفيستي شو رشى ژن ژيان نازادى و هه تا ئيستاش له مه يدانى خه باتدان و كۆلناده ن.

سەرچاوه: مائه پهرى: يه كيه تى ژنانى ديموكراتى كوردستانى ئيران - ريكه وتى: ٦ ئه پيرى ٢٠٢٤

١٠- خاڪه لىوه پوژى شهيدانى كوردستان و باسك له سهر كه سايه تى پيشه وا

عوهر بالهكى

لانى كهه له دووسه دهى پابردوودا كه زوڤيهى دهوئه تهكان له سهر بنه ماى خاك و نه ته وه و زمانى هاوبهش دروست بوون، ههر نه ته وه يهك بو پته وكردنى بناخه كانى دهسه لاتداریه تى خوى هه وئى داوه كومه لىك هىما و په مز بو خوى دروست بكاو كه لى كوردیش له گه ل نه وه دا هه تا ئىستا نه ته وه يهكى بى دهوئه ته، به لام له په وتى مینژوودا به تايبه تى له سه رده مى كومارى كوردستانه وه كومه لىك په مز و هىماى بو خوى دروست كردووه ن، وهك ئالای كوردستان، پيشمه رگه، سرودى نه ته وايبه تى و جیژنى مىللى نه ورۆز.

به لام هه موومان ده زانین كه كومارى كوردستان له پوژى ٢٦ى سه رماوه زى ١٣٢٥ى هه تاوى له لایه ن دهسه لاتى پاشایه تى ئیترانه وه پووخوا و له دهى خاڪه لىوهى ١٣٢٦ى هه تاوى رىبه رانى له سیداره دران. به لام به پوخانى كومارى كوردستان و له سیداره دانى رىبه رانى كومار جوولانه وهى مافخوارانهى كه لى كورد له روژه لاتى كوردستان له پى نه كه وت و هه تا ئىستا به گوروتین به رده وامه. به داخه وه له م رىگایه دا هه زاران پوئه لى نه وگه له زوئم لىكراوه به كچ و كور و ژن و پیاو، له هه موو

چین وتویژەکانی کۆمه‌نگە کوردەواری گیانیان بەخشیوه و کاروانی شەهیدان رۆژ بە رۆژ درێژتر و درێژتر بۆتەوه. بە بوونی ئەو خەباتە خۆئاوییه بۆ ریزلینان له گیانبەختکردنی هەموو شەهیدانی کوردستان ناوێر کردنی رۆژیک بە رۆژی شەهیدان وهک پینویستییهکی میژوویی خۆی دەنواند. بۆ ئەو مەبەسته نزیك بە ٥٠ ساڵ ئەوه پێش حیزبی دیموکراتی کوردستان رۆژی دەی خاکەئێوه رۆژی شەهید بوونی یه‌که‌م سەرکۆماری کوردستانی بە رۆژی شەهیدان دیاری کردووه و خەنکی کوردستان ئەو کاتەوه وهک وه‌فایه‌ک بۆ شەهیدانی کوردستان سالانه لهو رۆژەدا بە شێوازی جۆراوجۆر له ئێبوخۆ و دەرەوهی کوردستان له‌لایهن د‌ئسۆزان و خەمخۆرانی گەل و نیشتمان یادی شەهیدان بەرز راگیراوه و یادیان کراوتەوه.

له‌گەڵ ئەو خەباتە دوور و درێژ و خۆئاوییه‌دا هەر سائیک که به‌سەر شەهید بوونی پێشەوا و هاوڕێیه‌کانیدا تێپەر دەبێ، لاپه‌ریکی دیکه‌ی پر له‌ شانازی به‌ میژووی مافویستی و شوناسخواری نەتەوه‌ی کورد زیاد دەبێ و ئەوه له‌ درێژی خەباتی بێ‌ وه‌چانی سیاسیی نێزامی سالانی رابردوو هەتا راپه‌رینی ژینا و به‌ریوه‌چوونی رێوره‌سمه‌ نه‌ورۆزیه‌کانی ئەوساڵ به‌ کۆمه‌نگه‌ی کوردەوارییه‌وه به‌ ته‌واوی ده‌بیندری و هیج که‌س و لایه‌نیک ناتوانی نکۆلیان لێ بکا. له‌ هه‌مان کاتدا له‌ ناستی هوشیاری و ئیراده‌ی نەتەوه‌یی و خەباتی بێ‌ وه‌چانی میراتگرانی رینگای پێشەوا و هەموو شەهیدانی کوردستاندا ده‌بینین رۆژبه‌رۆژ دۆژمنانی سویند خواردووی کورد زیاتر له‌ پاشه‌کشه‌دان و پێ به‌ پێی پاشه‌کشه‌ی دۆژمن هه‌نگاوه‌کانی خەنکی کوردستان رۆژ به‌ رۆژ به‌ره‌و ئوتکه‌ی سەرکه‌وتن خیراترده‌بن.

بۆ باس کردن و لێکدان‌وه له‌سەر هەر باب‌ه‌تێک یا رووداویکی میژووی وا دروسته‌ هه‌لومه‌رجی ئەوه‌کاته‌ی رووداوه‌که‌ی تیدا رووداوه‌ ئەگەر به‌ کورتیش بێ‌ هه‌‌ئسنگاندنی بۆ بکړی. کاتی‌ک باس له‌ دە‌ی خاکه‌ئێوه‌ رۆژی شەهید کرانی پێش‌ه‌وا و هاو‌رێیانی ده‌که‌ین و ده‌مانه‌وه‌ی که‌سایه‌تی پێش‌ه‌وا قازی محه‌مه‌د بێتینه‌ به‌ر باس و ئاشنا به‌ نه‌سلی نویی بکه‌ین وا دروسته‌ بۆ چه‌ند سائیک پێش دروست بوونی حیزبی دیموکراتی کوردستان له‌سەر بنه‌ماکانی کۆمه‌له‌ی ژێ کاف و دامه‌زرانی کۆماری کوردستان بگه‌رینه‌وه‌ دواوه و بۆ ئەوه‌ی بزانی هه‌لومه‌رجی ئەو کاتی کوردستان به‌ گشتی ورۆژه‌لاتی کوردستان به‌ تاییه‌تی چۆن بووه.

له‌وه‌ سهرده‌م دا سیاسه‌تی ره‌زاخانی (ره‌زاشا) له‌سەر بنه‌ماکانی ده‌وله‌ت نەتەوه‌ وای له‌ ئێران کرد بوو که‌ هیج کام له‌ نەتەوه‌کانی پێک هێنهری ئێران هه‌ستیان به‌ ئەمنییه‌ت و ئاسایش و پاراستنی شوناسی خۆیان نه‌کرد و دوا‌ی روخانی ره‌زاشا وجیگرتنه‌وه‌ی له‌ لایهن محم‌د ره‌زاشا که‌ هه‌مان سیاسه‌تی بابی دره‌ق به‌ نەتەوه‌کان پێک هێنهری ئێران پێره‌و ده‌کرد وه‌موو هه‌ولێ ده‌سه‌لاتی پاشایه‌تی ئەوه‌ بوو که‌ زمان وه‌ره‌نگ و کلتووری هه‌موو نەتەوه‌کان له‌ نەتەوه‌ی بالاده‌ست دا

بتوینیتتهوه. بویه دهتوانین بلیین پیک هیئانی کۆماری کوردستان پهچه کرداریک بووله بهرانبهه نهو سیاسهتهدا ودیفاع و بهرگری بوو له شوناسی نهتهوایهتی کورد. کاتیک به پیی ههلهمهرجی شهڕی دووهه می جیهانی و هاتنی سپای متفقین بو ئیران و لاواز بوونی دهسهلاتی ناوهندی به تایبهتی له کوردستان نهو ههله دهرهخسی له لایهن ربههرایهتی حیزبی دیموکراتهوه، ههلهکه دهقۆزیتتهوه و دهسهلاتی ناوچهکه بهدهستهوه دهگرن.

لهو سهردهم دا ماوهی چهند سالیک بوو جوولانهوهکانی کورد له هههچوار پارچهی کوردستان له لایهن دوتهتانی زالی بهسهه کوردستاندا کپ کرا بوون و ربههرانی جوولانهوهکان یا شههید کرا بوون و یا دوور خرابوونهوه وجۆریک کهش وههواي ناویمیدی بائی بهسهه کوردستان دا کیشا بوو. دامهزانی کۆماری کوردستان لهسههدهستی حیزبی دیموکرات، زیندوو کردنهوهی ئیرادهی نهتهوهیهک بوو که له وتارهکهی پیشهوا له رۆژی راگهیانندی کۆماردا به روونی ههستی پخ دهکری.

- نهو سهردهم، سههدهمی خانخانی وعهشائیره نهو عهشیرهتانه به دهسیسه و پشتیوانی دهسهلاتدارانی تاران نهو به دائیم لهگهله یهکتر ناتهبان و زۆر جارن که ههلیان بو ههتهگهوتوه یهکتر تالان و برۆ کردوو. بهلام کۆماری کوردستان و تواناکانی خودی پیشهوا توانی ههموو نهوانه له ژیر نالای کوردستاندا کۆ بکاتهوه.

- لهو سهردهم دا کۆمهنگهی کوردهواری کۆمهنگهیهکی دوکهوتوو و نهخویندهواره و کهمتر ناشنایه به مافه سیاسی و کۆمهلایهتیهکانی خوی بوو. کۆماری کوردستان لهژیر ربههرایهتی پیشهوا دا توانی له ماوهیهکی کهمدا ههتا رادهیهکی باش تاکی کورد ناشنا بکا به مافهکانی.

بهو خویندنهوه کورته بۆمان دهردهکهوی که پیشهوا له سههدهمیک و کۆمهنگهیهکی ناوادا بهرپرسیاتی ورتهههری جوولانهوهی نهتهوهیی گهلی کوردی له رۆژهلاتی کوردستان بهدهستهوه گرتوو و به ئیرادهیهکی پتهو و کوردانه ههتا دواههناسهی ژبانی وهفادار بهو ربههرازه ماوهتهوه.

به خۆپایی نیبه شههید د. قاسملوو دهفههرووی «پیشهوا گۆلیک بوو له سههرا روا بوو».

لیرهدا له چهند خالیک دا باسی کهسایهتی پیشهوا له بواره جیاجیاکاندا و کاریگههری بهسهه کۆمهنگهوه دهکهین:

دهدوا كه بهردهنگهكانی ئێی تیبگهن بویه ههر زۆرزوو دهیتوانی کاریگهری راستهوخۆ بکاته سهر بیروباوهریان.

١١- ههروهکی پیشتر باس کرا پیشهوا مرۆفیکی به تهواوی مانا دیموکرات بوو و باوهری قوڵی به دیموکراسی ههبوو. پینک هیتانی یهکیهتی لاوان و ژنان لهو سهردهم دا کاریکی یهکجار گرینگ و پیشکهوتوانیه و له باوهرهکانی پیشهواوه سهرچاوهی گرتووه. ئهوه سهردهم پینکهاتهی کۆمهنگهی کوردهوا، پینک هاتهیهکی عهشایری و به تهواوی پیاوسالارانه بوو. بهلام حیزبی دیموکراتی کوردستان به ریبهری پیشهوا رپچکهی شکاند و بهسهر ئهواداب و نهڕسته کۆنهدا زال بوو، ئهوهنده چووه پیش که له مهرامنامهی حیزب دا دان به مافی ژنان دابن. له مادهی ٢١ مهرامنامهی حیزبدا بهو شیوه باس له رۆلی ژنان له کۆمهنگهدا دهکا (ئهبی له ههموو کاروباری سیاسی وئابووری وکۆمهلایهتی دا ژنان وهکو پیاوان مافی وهک یهکیان ههبن.) ههر ئهوه باوهریه وا دهکا که لهو وتارانهی له رۆژی دووی رپبهندان رۆژی ئیعلانی کۆماری کوردستان دهخویندرینهوه ئیزه بدری دوو وتار له لایهن ژنانهوه پیشکهش بکری که ههر دوو وتار ههنگری باس له رۆلی ژنان له پیشکهوتنی کۆمهنگهدا دهکن (یای ویلمهی سهیادیان ویای خهجیجه حیدری) ئهوه روانگهیه وباوهره ههتا ئیستا له گهڵ حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئیراندا هاتووه و له کونگره جیاوازهکانی حیزب دا وهک مادهیهک له بهرنامهو پیرهوی نیوخوی حیزب دا گونجیندراوه ویوته ئهسلیکی دانبراو له کاروتیکۆشانی حیزب و به پێی ههلهمهرجی جوولانهوه کاری پینکراوه وله ریزهدا ههتا ئیستا به سهدان ژن له ریزهکانی حیزبی دیموکراتی کوردستاندا تیکۆشانیان ههبووه وله رهوتی خهبات وتیکۆشاندا به دهیان ژن شههید وبریندارو ئیعدام کراوه و لهو نیو شههیدهکاندا ئهندامی ریبهری وکادرو پیشمههرگهی ژن دهبیندری (ئهسرین ههداد و سههیلاقادری) و لهو رۆژهدا که رۆژی شههیدانی کوردستانه به پینویستم زانی یادیکیش له شههیدانی ژن بکهینهوه چ ئهوه ژنانهی له سهنگههری پیشمههرگایهتی و یا له سههر شهقامهکانی کوردستان له شۆرشێ ژنیدا به پیشهنگایهتی خویان پایهکانی ریزیمی کۆماری ئیسلامیان وهلهزه خست، و سلاو له روحی بهرزهفریان بکهین که به کارو تیکۆشان و نازایهتی له خو بردوویان سه ئماندوویانه قوتابی راستهقینهی قوتابخانهی پیشهواوی نهمرن.

١٢- پیشهوا کاتیک زانی به هوی خهیانهتی نیوخوی وگهلهکۆمهکی نیودهوتهتی ناتوانی بهرگری له کۆماری کوردستان بکا، رینگایهکی ههلبژارد که تهنیا مرۆفه باوره دارهکان به نامانجهکانیان دهتوانن ئهوه رینگایه ههلبژیرن. پیشهوا به زانیاری وناگاداری تهواوه ئهوه رینگایه ههلبژارد وگیانی خوئی فیدای رینگری له کوشتاری خهنگی کوردستان کرد. له دواساتهکانی ژیاندا کاتیک دادنهستین نیزامی له پیشهوا دهپرسی بۆ چی نهرویشتی وئیرت به چی نههیشتا؟ له ولام دا پیشهوا دهتی: «له دهپشدا له بهر به ئینیک به نهتهوهی خووم داوه که له نیویان دا بژیم. دووههه له بهر ئهوهی پیش به خوینریژی بگرم و به نایهتی له بهر زیندوومانهوهی من، گوشت وگوشتارنه کری.» له حالیک دا پیشهوا وهاوریکانی ههم فورستیان

هه‌بوو ناوچه‌که به جێبهێنن وههم ده‌یانته‌وانی داوای بخشین له شایکه‌ن. به‌لام مه‌رگی پر له‌شانازیان هه‌تێژارد و گیانی خۆیان فیدای مانه‌وه‌ی گه‌ڵ کرد.

١٣- دادگایی کردنی پیشه‌وا وه‌اورێییانی لاپه‌ره‌یه‌کی دیکه‌یه له میژووی پر له‌ شانازی ئه‌وان، به پیتی هه‌موو به‌نگه‌کانی به‌رده‌ست، پیشه‌وا له‌ جه‌له‌سه‌کانی دادگا وه‌ک هه‌ل وه‌فوره‌ست بۆ دیفاع له‌ مافه‌کانی نه‌ته‌وه‌ی کورد که‌لکی وه‌رگرتووه‌ نه‌ک دیفاع کردن له‌ خۆیان. به‌ وته‌ی سه‌روان شه‌ریفی که‌ وه‌کیلی قازیبه‌کان بووه، ئه‌وه قازیبه‌کان به‌ تایبه‌تی پیشه‌وا بووکه‌ دادگای محاکمه‌ ده‌کرد وه‌هه‌موو ئه‌و تاوانانه‌ی دره‌رحه‌ق به‌ کوردیان کردبوو به‌ چاوی دا ده‌دانه‌وه.

له‌ کۆتایی دا وه‌بیر دینه‌وه، له‌و پۆژه‌دا که‌ پۆژی شه‌هیدانی کوردستان و په‌یمان نوێ کردنه‌وه‌یه له‌ گه‌ڵ روحی شه‌هیدان پێویسته‌ خه‌سه‌ته‌ به‌رزه‌ ئینسانییه‌کانی پیشه‌وا وه‌هه‌موو شه‌هیدان که‌ له‌ پیناوی ئازادی وه‌خته‌وه‌ری گه‌ڵ دا گیانیان به‌خت کردووه‌ بکه‌ینه‌ سه‌رمه‌شق و نه‌ونده‌ی ده‌توانامان دایه‌ بۆ یه‌کریزی وه‌که‌بوونی کورد هه‌ول بده‌ین.

با له‌ ٧٧ ساڵه‌ی شه‌هید بوونی پیشه‌وا وه‌اورێییانی دا هه‌موو ئۆگران و نه‌ویندارانی نیشتمانیکی ئازاد و سه‌ربه‌خۆ، به‌ ئین به‌ روحی به‌رزه‌فری پیشه‌وا وه‌هه‌موو شه‌هیدانی کوردستان بده‌ین که‌ هه‌تا لوتکه‌ی سه‌رکه‌وتن درێژده‌ری رینگای خه‌باتیان بین.

به‌ هیوای وه‌دییه‌تانی ئامانجی شه‌هیدانی کوردستان

ئێوه‌شی س‌لامه‌ت و سه‌ربه‌رز و سه‌رکه‌وتووین.

سەرچاوه: م‌الپه‌ری: یه‌کیه‌تی ژن‌انی دیموکراتی کوردستانی ئێران - ریکه‌وتی: ٦ ئه‌پرێلی ٢٠٢٤

ژنانی کورد له پیزی پیشهوهی بهرخۆدانهوه بهرهو ههلاواردن

ناسک نەسیری

لهوانهیه بۆ خۆینه، ئهم سهردییه به واتای ئهوه بێ که ژنانی کورد له پیزی پیشهوهی بهرخۆدانی کۆمهنگه و شۆرشى کوردستان بوون و ئیستا هه ئیانددهاویرن و ناهیلن ئهركیان بخریته ئهستۆ.

هۆکاری ئهم ئی ههنگرتنهوهش دهگهڕیتهوه بۆ سهدان بابهت و وتووێژ که ئهلایهن چالاکانی مافی ژنان یان ئه و ژنگه له که به ناوی ژنانهوه قسه دهکهن - نهک چالاکی - لهمبارهوه.

ئهوهی که ههلاواردن له کۆمهنگاکانی پۆژههلاتی ناڤین گه ئیک زۆره - مخابن له پۆژاوی جیهانیش ههیه، بهلام به شیوهی تر - گومانی ئی ناکری.

بهلام مهبهستی ئهم کورته وتاره، خۆههلاواردنی ژنانه له پیاوان.

سنوور کیشیان له نیوان خۆیان و پیاوانی کورد و سهنگه‌ری دژبه‌ر له دژی پیاوی کورد. ئەمه‌ش ئەزموونی نووسه‌ری ئەم دێرانه وه‌ک چالاکیکی مافی ژنان له تاراوگه‌یه و له راستیشدا خودی باسه‌که په‌یوه‌ندیی به ژنانی کوردی تاراوگه‌وه هه‌یه نه‌ک ناوخۆ. ئەم مژاره‌ش دوو لایه‌ن ده‌گه‌ریته‌وه که لێره‌دا باسیان لێوه ده‌کری:

لایه‌نی یه‌که‌م:

* له چه‌ند سائی پابردوودا - ده‌کری بیژین ١٥ سائی پابردوو - ره‌وتیک به‌ناوی فیمینیزمی کوردی سه‌ری هه‌لداوه، که ئەزقه‌زا ریک خراپترین جو‌ری فیمینیزمه که به ئانارکو - فیمینیزم ناسراوه. که له دوو وشه‌ی ئانارشیزم و فیمینیزم پینکهاتووه. ئەوه‌ی که ئانارشیزم چه‌ند ناسه‌رکه‌وتوو بووه و نه‌یتوانیوه خه‌ونه‌کانی خۆی وه‌دی به‌یئێ، هینده ناشکرایه که پێویست به قسه له‌سه‌ر کردن ناکات. له‌سه‌ر شکستی ئانارکو - فیمینیزمیش ئەوه‌نده ده‌لێین که: قۆناخی دووه‌می فیمینیزمه و له سائه‌کانی (١٩٦٠) تا (١٩٩٠)ی زایینی که له‌ویدا بیره‌که‌ی رادیکال فیمینیزمه‌کان سه‌ری هه‌لداوه. که له قۆناخی سێیه‌مدا، خودی فیمینیزمه‌کان به‌ره‌هه‌ستی ده‌بنه‌وه و تا به ئەم‌ڕۆش که‌ترین لایه‌نگری هه‌یه که‌چی له‌ناو کورددا، تازه سیره له کورد و کۆمه‌نگای کوردستان ده‌گه‌ریت. ئەو سه‌ره‌ه‌لداوه‌ش له‌وانه‌یه چه‌ند هۆکاری هه‌بێ به‌م شیوه‌یه:

* **یه‌ک:** چونکو گرژ و تووره‌یه و رادیکاله، بۆ هه‌یه زووتر ده‌نگدانه‌وه‌ی هه‌بێ. ده‌نگدانه‌وه‌که‌ش ده‌کری بیژین نه‌رینه‌ی، چونکو کۆمه‌نگه به‌ته‌واوی له‌گه‌ڵی دژه. دژیه‌تیه‌که‌ش ده‌گه‌ریته‌وه بۆ نه‌گونجانی له‌گه‌ڵ زۆرینه‌ی ره‌های کۆمه‌نگه. نه‌گه‌ر بچینه بنج و بناوانیشی که بۆچی نه‌و که‌سانه ئاماده‌ن ئەم دژیه‌تیه‌ی بۆخۆیان بکرن، له‌وانه‌یه بچینه نیو باسیکی ده‌روونناسیه‌وه که له توانای نووسه‌ری ئەم بابته‌دا نییه.

* **دوو:** ئەم قۆناخه له فیمینیزم، زۆرترین دروشم و که‌ترین کرده‌وه‌ی هه‌یه. ده‌کری زه‌وی و زه‌مان بکه‌ی به دوژمن به‌بێ ئەوه‌ی یه‌ک به‌نگه‌شت هه‌بێ. ده‌کری هه‌موو که‌س و نه‌ریت و یاسایه‌ک به تاوانبار بزانی، به‌بێ ئەوه‌ی هیچ ئالترناتیڤیکت هه‌بێ. بۆیه‌ش دروشم و قسه‌ی زۆر و کرداری که‌می ده‌وی که ئەمه بۆ زۆر که‌س سانایه. ئیتر لیکه‌وته‌کانی له‌سه‌ر خودی فیمینیزم و کۆمه‌نگه چ ده‌بێ، پیموانیه بۆ ئەوان گرنگ بێ.

* نه‌بوونی ناسیاوی له کۆمه‌نگای کوردستان و سه‌ره‌ه‌لنه‌دانی ئەم بیره‌که‌ی رادیکاله به‌بێ سه‌رنجدان به قۆناخه‌کانی که‌شه‌ی کۆمه‌نگای کوردستان و ویست و ریزه‌ه‌ندییه‌کانی ویستی ژنی کوردستان.

* هه‌بوونی دهستی نه‌یار و داگیرکەر له هه‌ندی‌ک ره‌وتدا که ئه‌مه‌یان ئاشکرایه که داگیرکهرانی کوردستان به‌رده‌وام هه‌وئیان داوه و هه‌وڵ دده‌ن هه‌موو شت و ره‌وت و رێبازیک بۆ لێدانی کوردستان و کورد بقوازنه‌وه. ده‌کری بلیین بۆ ئه‌م لایه‌نه‌یان، رژیمی ئێران له سالانی رابردوودا، هه‌نارده‌شی کردووه. ده‌کری به‌ناوی به‌رگری له ژنی کورد، هیرش بکه‌یته‌ سه‌ر نه‌ریت، کۆمه‌نگه و پیاوی کوردستان و به‌ب‌بایه‌خ و هیچی بناسینی له کاتی‌کدا که خۆشت به‌ خه‌مخۆری پیشان دده‌ی. ئه‌مه‌یان شه‌ری نه‌رم و ره‌وانیه و ده‌شی کۆمه‌نگه‌ی کوردستان لێی وشیار بیته‌وه.

لایه‌نی دووه‌م:

تیکه‌لا‌بوون و ژبان له‌گه‌ڵ کۆمه‌نگه‌ی رۆژا‌وای جیهان، نه‌ک هه‌رزۆرینه‌ی ره‌های ژنانه‌ی کوردی تارا‌وگه‌ی به‌ره‌و نه‌ریته‌ دیموکراسیه‌کان نه‌گۆریوه، به‌تک‌وو هه‌ز به‌ دوو باب‌ه‌ت، وه‌های کردووه که له‌ناو د‌ئی و لا‌تانی رۆژا‌وای جیهان، ژنانه‌ی کورد به‌ نه‌ریتی ها‌ورده‌ی ١٥٠٠ سا‌ل له‌وه‌ی پیش بجو‌وتینه‌وه که ئه‌میان خه‌می سه‌ره‌کیی نووسه‌ره و هه‌میش که‌لینی نی‌وان قه‌مینه‌می کوردی و ژنی کورد له هه‌نده‌ران ده‌رده‌خات. تۆ بی‌ژی ئه‌م که‌لینه‌ له‌گه‌ڵ نا‌وخۆ چ‌لۆن بیت؟

دوو باب‌ه‌ته‌که کامانه‌ن:

یه‌ک: گه‌رانه‌وه بۆ نا‌وخۆ و سه‌ردانی خ‌زم و که‌س و له ئه‌نجامدا هه‌و‌ئ‌دان بۆ ئه‌وه‌ی بیسه‌لمینن له هه‌نده‌رانیش مسو‌لمانانه ده‌ژین. ئه‌م پرسه‌یان زۆتر باشوور و باکووری کوردستان ده‌گریته‌وه، که ژنیکی زۆری کوردی ئه‌م دوو پارچه‌یه له هه‌نده‌ران، خه‌ریکن دوو سیما له خۆیان ده‌خه‌نه‌ روو بۆ ئه‌وه‌ی بیسه‌لمینن ئه‌م سیما‌یه‌ی که باشووری کوردستان هه‌زی پێیه‌تی، به‌سه‌ریاندا زاله و سیما‌ی هه‌قیقیه، خه‌ریکن یه‌کجار زیاده‌ره‌وی ده‌که‌ن، به‌ جو‌ریک که تا ئیستا له چه‌ند و لا‌تی ئوروپایی، دا‌ویان کردووه که بۆنه‌ی نه‌ته‌وه‌یی نه‌ورۆز به‌ جیا بگيردرئ و ژن و پیاو له یه‌کتري جیا بکریته‌وه، ته‌نانه‌ت به‌شیکي زۆر رایانگه‌یاندووه که تاکه مه‌رجی به‌شداري کردنیان له ئاهه‌نگی نه‌ورۆز جیا‌کردنه‌وه‌ی ژن و پیاو له ئاهه‌نگه‌که و له دوو کات یان شوینی جیا‌وازه.

ئه‌وه له کاتی‌کدا‌یه که کوردستان نیشتمانی سه‌ره‌ه‌ئ‌دان و هه‌بوونی هه‌سه‌خانی نه‌قیب، مینا خاتوونی قازی، قه‌ده‌م خه‌یر، عادیله خانی هاوسه‌ری ئوسمان پاشای جاف، رابیع‌ه خانمان بۆ ده‌کات که سه‌ره‌گه‌وره‌ی نانه‌واکان بووه له شاری سلیمانی، له‌یلا قاسم، له‌یلا زانا، مه‌ستووره ئه‌رده‌لان، مه‌یره‌م خان، ئایشه‌ شان، زارا مه‌مه‌دی، زه‌ینه‌ب جه‌لالیان

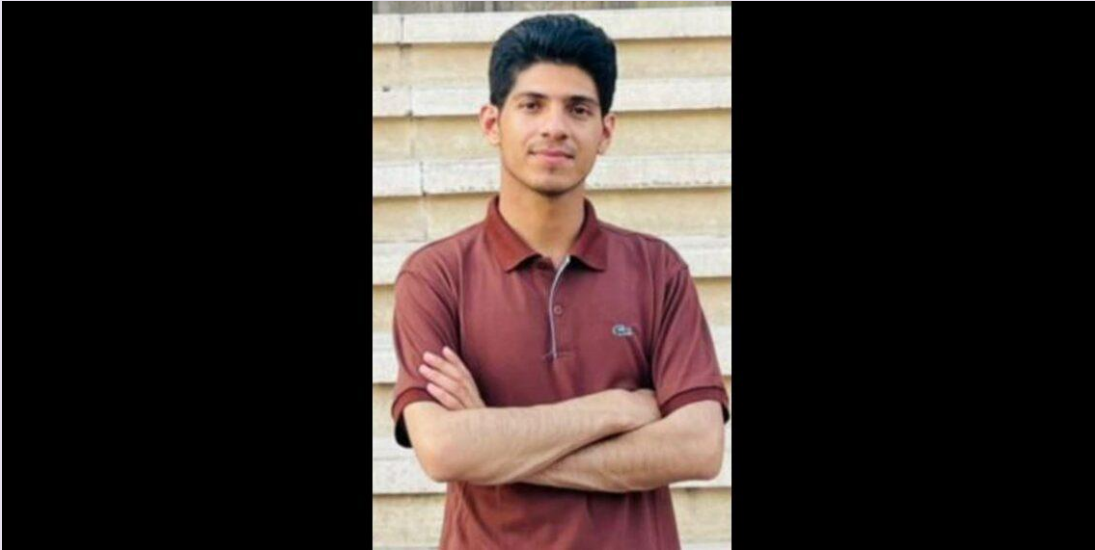
وهك نموونهش، باوكی میژوونوسانی كورد شهرفخانی بدلیسی باسی دهوئەت خانمان بۆ دهكات كه له سالی ١٣١٦ - ١٣١٧ زاینیدا له میرنشینی لوری بچوك له دواى مردنی هاوسهرهكهى دهسهلاتی گرتۆته دهست. باسی ئهوهشمان بۆ دهكات كه له دهقەر و كۆمهنگه خێلهكیه سهردارانی هۆز و خێلهكان لهو سهردهمهدا ئاماده نهبون مل بۆ دهوئەت خانم بدەن و ئهویش بهناچاری دهستی له دهسهلات ههنگرت بۆ میر عیزه‌دین حوسینی برای. ههروهها شهرفخان باسی جهلیمه خانی ههکاری و کۆیخا نیرگزی شوانمان بۆ دهكا كه له ئیو كوردهكاني ئه‌و دوو دهقهره‌دا نیتوبانگیان دهرکردبوو.

یان خانزاد خانی خوشکی میر سلیمان فه‌رمانه‌وایی میرنشینی سۆران، له‌و کاته‌ی که هه‌ریر پایته‌ختی ئه‌و میرنشینه بووه و دواى ئه‌وه‌ی والی به‌غدا میر سلیمان ده‌کوژی. ئه‌و خانمه میرزادهیه وه‌کو ئه‌میره‌ی سۆران له‌ میژوودا نیتوی دهرکردوه و به‌ وته‌ی میژوونوسان گه‌لێ شۆینه‌واری له‌ دواى خۆی به‌ جیهیشتوه، که به‌ نیتوی خۆیه‌وه ماونه‌ته‌وه، وه‌کو پرد، مزگه‌وت و قوتابخانه. تا ئیستاش شۆینه‌واری کۆشکی خانزاد له‌ هه‌ریر ماوه .

له‌ کۆتاییدا ئه‌م ره‌وته پیچه‌وانه‌یه که له‌ناو ژنانی کورد له‌ هه‌نده‌ران سه‌ری هه‌لداوه و به‌ره‌و گه‌شه سه‌ندنه، جیگای مه‌ترسییه‌کی مه‌زنه .

سەرچاوه: ماڵپه‌ری: یه‌کیه‌تی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئێران - ریکه‌وتی: ٦ ئه‌ پرێلی ٢٠٢٤

خاله لاوازهكان چين؟ و رینگه چاره چیه؟

شههرام سوبحانی

میژوویی کورد پیره له هه وراز و نشیوی جوارا و جور، که ئاوینهی راسته قینهی خهبات و تیکۆشانی نه ته وه یه کی بنده ست و زوئم لیکراوه، که له پیناو گه یشتن به مافه رهواکانی خوی کۆلی نه داوه و به چۆکدا نه هاتوو.

ته نانه ت به گۆرتی و شینگیرانه تر و قایم به زانتر پینداگر بووه له سه ره گه یشتن به ئامانجه نه ته وه یه کی خوی. که وابوو له قوناغی یه که م دا سه ره که توو بووینه که مانه وه مان بووه له سه نگه ری خهبات و تیکۆشاندا، به لام به دا خه وه له قوناغه کانی دوایی شۆرش نه مانه توانیوه خه سار ناسییه ک له خۆماندا بکه یین و ئال و گۆریکی بنه ره تی له نیو مانی خۆماندا پیک بیئین که ئاکامه که ی سه ره که وتتی یه که جاریمان بی، له م به شه دا هه و ل ده ده م به شیک له و خاله لاوازانه باسک بکه م که نه مرۆ ته نگی به کورد هه ئچنیوووه.

یه کی که له خاله لاوازه کانی عه قلییه تی ئیستای کورد مه سه له ی «ناوچه گه رای ی و زید په ره ستییه»، له م قایرۆسه له

کۆمه‌نگه‌ی کوردیدا قۆری داگه به مال کورده و ته‌نگی پێ هه‌نچینه‌وه. واتا ههر کهس خه‌نکی ههر شارێک یا ناوچه‌یه‌کی ئهم کوردستانه بێ، پینی وایه ههر ئه‌وێ کوردستانه و کوردستانیش ههر یانی ئه‌وێ، پینی وایه ههر ته‌نیا له‌وێ کورد هه‌یه و جگه له‌وێ کوردی ره‌سه‌ن بوونی نییه، ئهمه دهرخه‌ری کورت بینی کورده که ناتوانی دووره دیمه‌نی زیاتر کات. وه‌ک مامۆستا عه‌بدووللا په‌شیوو ده‌ئێ: دابر دابرێان کردووین و له شته سه‌ره‌کییه‌که‌ی خۆمان دووریان خستووینه‌ته‌وه که ئه‌وه‌یش کورد بوونمانه، به‌لام هیوادارم کورد لهم قایرۆسه خۆی به دوور بگریته‌وه و کوردستان ته‌نیا قه‌تیس نه‌کاته‌وه به شارێک یا به گوندیک، چونکه ئه‌وه سیاسه‌تی داگیرکه‌رانه وه‌ک چۆن نه‌قشه‌ی سیاسی رۆژه‌لاتیان ته‌نیا قه‌تیس کردۆته‌وه به یه‌ک پارێزگای (پارێزگای سنه) ئه‌وه‌یش پارێزگای سنه‌یه، ئهمه له کاتیک دایه که ئیمه چهن‌دین پارێزگای کوردستانمان هه‌یه. که‌وابوو ئیمه نابی له‌چوارچێوه‌ی ئایدیای حاکمانی تاران یا هینژمونی ئه‌وان بره‌وانیه‌ی کوردستان، به‌لکوو ده‌بی له‌و داوانه‌ خۆمان رزگار بکه‌ین و بتوانین له‌ قۆناعی زید په‌ره‌ستی بچنه قۆناعی نیشتمان دۆستی، وه‌ک کاک ناسر په‌رازای ده‌ئێ: من سنه‌یه‌کی مه‌هابادیم، من بۆکانیکی پیرانشاییم، من ئیلامیه‌کی کرمانشاییم ... هتد.

- یه‌کیکی دیکه له‌ خاله‌ لاوازه‌کانمان نه‌بوونی وێژمانیکی هاوبه‌شه له‌ نیومالی خۆماندا، به‌داخه‌وه ئهم یه‌ک نه‌بوون و هاوڕانه‌بوونه له‌نیو مانی کوردا، وای کردووه نه‌توانین ته‌رکیزی زیاتر بخرینه سه‌ر هینزی به‌رانبه‌ره‌که‌مان که ئه‌وه‌یش دوژمه‌نه‌که‌مانه، واتا ئه‌و هینزه‌ی که قه‌راره‌ ته‌رخانی دوژمانی بکه‌ین زیاتر به‌سه‌ر خۆمانی دا تا‌قی ده‌که‌ینه‌وه که ئهم دیاردیه‌یه هه‌له‌یه و بووته هۆی ئه‌وه‌ی، که به‌ قه‌وڵ کورده‌واری ده‌ئێ: «ههر له‌ جیگه‌ی خۆماندا وه‌ک خۆل خۆله ده‌خۆلینیه‌وه». جا بۆیه بۆ ده‌ریاز بوون لهم دیارده‌ مه‌ترسیداره، ئه‌رکه و پێویسته لایه‌نه سیاسییه‌کانی کوردستان خۆیان رێک بخرن و پلانیکی نویی و هاوبه‌شانه‌یان له‌چوارچێوه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی نه‌ته‌وه‌که‌یاندا برژین، چونکه به‌راستی لهم چهند سا‌له‌ی رابردوودا وشیا‌ری نه‌ته‌وه‌یی رۆژه‌لات گه‌یشتۆته ئاستیک که له ههر بۆنه‌یه‌کی نه‌ته‌وه‌یی و نیشتمانی دا خۆیان ده‌رده‌خه‌ن و په‌یامی خۆیان له‌ پێشدا به‌ داگیرکه‌ر ده‌گه‌یه‌نن که «ئهی ره‌قیب ههر ماوه قه‌ومی کورد زمان»، دوو به‌ حیزبه‌کانیان که پینان بلین ئیمه ئاماده‌ین بۆ خه‌بات به‌س چاوه‌روانی هاتنه‌وه تانین. که‌وابوو ئهم وشیا‌ری نه‌ته‌وه‌یی و سیاسییه نابی ببیته قوربانی سیاسه‌تی هه‌له، ده‌بی سیاسه‌ته‌کانمان له‌ چوارچێوه‌ی خواست و ویستی خه‌نگدا بن، چونکه کاری سیاسی رێک ئه‌وه‌یه و ره‌نگدانه‌وه‌ی داخواییه‌کانی خه‌نکه، ئالا‌هه‌نگری په‌یام و وێژمانی خه‌نکه، ئه‌لبه‌ت با ئه‌وه‌ش له‌بیر نه‌که‌ین یه‌کخستنی پلان و وێژمانی هاوبه‌ش به‌ پینی هه‌لومه‌رج و ئاله‌نگارییه‌کانی داها‌توو روو ده‌دا و شتیکی مه‌حالی نییه.

خاله‌ لاوازه‌کان زۆرن، به‌لام هه‌وڵم دا گرینگ‌ترینان باس بکه‌م ئینجا له‌ کۆتاییدا ده‌پرژیمه سه‌ر چۆنییه‌تی

چارهسهرکردنی كێشهكان كه كورد چۆن دهتوانن له قۆناغی زیند پهرهستی بچیتته قۆناغی نیشتمان دۆستی! پێم وایه كورد پێویستی به فهرهنگ سازیهه، پێویستی به دامهزراندنی فێرگه و پهروردهیهکی بههیزه كه تهرکیزی له سهر نیشتمان دۆستی بێ، به جۆریك كه خوشهویستی كورد بۆ نیشتمانكهه تهنیا داخراو و قهتیس به ناوچه و خێلهكێك و زاراوهیهك نهبێ، واتا تێپروانینمان سهبارت به جیاوازیهكانی نیومالی خۆمان بگۆرین به جۆریك كه جیاوازیهكانی نیومالی خۆمان به جوانی و دهرفتهتیک بۆ پێكهوه بوون و بههیز بوونمانی بزانی، نهك بۆ دژایهتی لهگهڵ یهكتری.

با نیشتراف به وهش بکهین یا به راشکاوی

بێن: كه نهگهر هه موو لایه نه سیاسیهكانی كوردستان تهرکیزیان له سهر پرسى نهتهوهیی و نیشتمان دۆستی بوایه ناوا نیستا له میژ بوو رزگار بووین.

ئه ئهت لهم بوارهدا تهنیا حیزبیک كه به پێی به ئگه و میژوو بوو چارهسهری پرسى كورد ههنگاوهكانی زیاتر نهتهوهیی بوونه حیزبی دیموکرات بووه، بهلام زیاتر مه بهستم گشتیهه بۆیه ئهم كار به یهك لایه ناکرئ و پێكهوه دهتوانین بیکهین.

سەرچاوه: ماڵپهڕی: یهکیهتی ژنانی دیموکراتی كوردستانی ئێران - ریکهوتی: ٦ ئه پرێلی ٢٠٢٤

چه واهه کارایی راستییه کان

ناسۆ منتبهری

دوابه داوی دهسپیکێ شۆرشێ ژینا به دروشمی سه رهکی ژن، ژیان، ئازادی له کوردستان و ئییران و هاوکات له گهه پێشیلکارییه بهرچاو و بهردهوامهکانی مافهکانی مرۆف له پهوتی خۆپیشاندان و نارهزایهتییهکان بهرانبهر به خه نک له لایه ن رێژی ئییرانه وه، کۆمیتهی دۆزینه وهی راستییهکانی پێخراوی نه ته وه یه کگرتوو هکان که له سه رماوه زی سالی ١٤٠١ و له گه رمهی شۆرشێ ژینادا دامه زرا، داوی له شایه ته حه لآن و خه نکانی کوردستان و ئییران کرد که له راستای هه وه نه کانی ئه م کۆمیته یه بۆ ده رخستنی راستییه کان، زانیارییه کانی خۆیان له مباره وه راده ستی ئه م کۆمیته یه بکه ن.

له رۆژی ٨ ماری ئه مساندا و هاوکات له گهه رۆژی جیهانی ژن، ئه م کۆمیته یه یه که مین راپۆرتی خۆی سه باره ت به پێشیلکارییه کانی مافی مرۆف له کوردستان و ئییرانی بلاو کرده وه و تیییدا هه لاواردنی سیستماتیک دژی ژنان و کچانی به پێشیلکاریی ئاشکرای مافی مرۆف و جینه یه ت دژی مرۆفایه تی ناو برد.

ئه م کۆمیته یه له یه که مین راپۆرتی خۆیدا، نووسیه ته ی: سه رکوتی توندوتیژانه ی ناره زایه تییه خه نکیه کان و هه لاواردنی

گشتگیر دژی ژنان و کچان پیشیکاری جیددی مافی مروقی کۆماری ئیسلامی دژی ژنان بووه که نمونهی ناشکرای جینایهت دژی مروقیایهتییه.

لهم راپۆرتهدا ناماژه به پیشیکارییهکانی مافی مروقی که له کاتی شههیدبوونی ژینا ئەمینیهوه دهستیان پێ کرد کراوه و وهک نمونیه ناماژه به کوشتن، لهسێدارهدانی سهروویاسایی و که لکوهگرنتی نایاسایی و لهرادهبهدهر له هینزی زۆر، زهوتکردنی سههرهپۆیانهی مافی نازادی، ئەشکهنجه، دهستدریژی، بیسهروشوتنکردنی زۆرهملی و راوهدوونان و نازاردانی رهگهزی کراوه.

یهکیک له خاله گرینگهکانی راپۆرتی ئەم کۆمیتیهیه سهبارهت به کوژرانی ژینا ئەمینیه له کاتی دهسهسهکرانی ناوبراو لهلایهن گهشتی ئیڕشادهوه بووه و لهمبارهوه رایگهیاندوووه که توندوتیژی فیزیکی بووته هۆی مه‌رگی ژینا ئەمینیه و سارا حوسین سه‌روکی ئەم کۆمیتیهیه له کۆبوونهوهی شۆرای مافی مروقی نه‌تهوه یه‌کگرتوووه‌کان له رۆژی دووشه‌مه‌هه، ٢٨ ی ر‌ه‌شه‌مه‌دا به راشکاوای رایگهیاند: کۆماری ئیسلامی هۆکاری مه‌رگی ژینا ئەمینیهیه.

له راپۆرتی ئەم کۆمیتیهیه‌دا باس له هه‌تسۆکه‌وتی سه‌هره‌پۆیانی ده‌سه‌لات له رینگه‌ی هینزه ئەمینیه‌تییه‌کانه‌وه کراوه و هاتوووه که به پێی ئاماره جیی باوه‌ره‌کان، ٥٥١ که‌سی نارازی له‌لایهن هینزه ئەمینیه‌تییه‌کانی ر‌یژمه‌وه کوژراون که لانیکه‌م ٤٩ که‌سیان ژن و ٦٨ که‌سیان منداڵ بوون.

هه‌ر به‌ پێی ئاماره‌کانی ئەم کۆمیتیه‌یه، له سه‌راموه‌زی ١٤٠١-هوه هه‌تا ئە‌مه‌ساڵ، لانیکه‌م ٩ که‌س دوا‌به‌دوای داد‌گاییکردنی ناداد‌په‌روه‌رانه و به‌ په‌له و دوا‌ی وه‌رگرتنی دانپێدانانی زۆره‌ملی و ئەشکه‌نجه، له سێداره دراون.

به‌لام با‌به‌تی سه‌رنج‌راکیش دوا‌ی بلا‌بوونه‌وه‌ی راپۆرت‌ه‌که‌ی کۆمیتیه‌ی دۆزینه‌وه‌ی راستیه‌کان، بلا‌بوونه‌وه‌ی راپۆرتی کۆمیتیه‌یه‌که که له‌لایهن ئی‌براهیم ره‌ئیسیه‌وه به مه‌به‌ستی به‌دوادا‌چوون بو‌ لیک‌دان‌ه‌وه‌ی شۆرش‌ی ژینا و له‌ژێر ناوی «کۆمیتیه‌ی هه‌لبژێرد‌رای ئی‌براهیم ره‌ئیس‌ی بو‌ لیک‌وێن‌ه‌وه له‌سه‌ر نا‌ئارامیه‌کانی سا‌لی ١٤٠١» بلا‌و کراوه‌ته‌وه! ئەم راپۆرت‌ه‌ که رۆژی دووشه‌مه‌هه، ٢٨ ی ر‌ه‌شه‌مه و به‌ واژۆی حوسین موزه‌فه‌ر، به‌رپرسی کۆمیتیه‌که بلا‌و کراوه‌ته‌وه به‌ ر‌یژه‌یه‌کی به‌رچاو چه‌واشه‌کاری راستیه‌کانی تێدا‌یه، تا جی‌گایه‌ک که هێرانا وه‌کو وه‌والده‌ری چالا‌کانی مافی مروقی له کار‌دان‌ه‌وه به‌م راپۆرت‌ه نووسیه‌تی: راستی شێوه‌ی کار، سه‌ربه‌خۆیی و بی‌لایه‌نی ئەم کۆمیتیه‌یه له‌لایهن ناوه‌نده

نیونه ته وهی و گرووپه کانی بهرگریکار له مافه کانی مرۆف جیگای گومان و پرسیاره.

ئهم کۆمیتیه که ١٠ پوژ دواي پاپورته کهی کۆمیتیهی دۆزینه وهی راستیه کانی پاپورته کهی خۆی بلاو کردووه ته وه له چه واشه کارییه کی ناشکرادا باسی له وه کردووه که ته نیا ٢٠٢ کهس له خۆپیشاندانه کانی ناسراو به شۆرشێ ژن، ژیان، نازادی گیانیان له دهست داوه که زۆربه یان چه کدار بوون، یان که سانیکی ریبوار بوون که له لایه ن ئازاوه گیرانه وه به نامانج، ناگهانه و به نه نه قهست کوژراون.

له به شینی دیکه دا، به ره تکرده وهی پاپورته کهی کۆمیتیهی دۆزینه وهی راستیه کانی باسی له وه کردووه که هیچ چه شنه ئیدان و بهرکه ووتنیکی فیزیکی له هیچ کاتیکیدا بهرانبه ر به ژینا نه مینی نه کراوه!

کۆمیتیهی هه لبژێردراوی ره نیسی به رووه له مائراوییه وه باسی له وه کردووه که کۆماری ئیسلامی، له سائی رابردوودا له گه ل پڕۆژیه کی بهرنامه بۆداریژراو له لایه ن هه ندی ولاتانی دهره کییه وه بهروروو بووه وه که که ئکئاوه ژوو یان له داخوازییه کانی خه نک وهرگرت، نه مه له کاتیکیدا یه که کوشتنی ژینا نه مینی به دهستی هیزه کانی گه شتی ئیرشاد راستیه کی حاشاهه ئنه گره و به پینی به لگه بلاوکراوه کان مه رگی تراژیکی ژینا و هاوکات به ستینی سیاسی، کۆمه لایه تی و ئابووری زال به سه ر کۆمه لگه ی کوردستان وای کرد که خه نک برژینه سه ر شه قامه کان و ناره زایه تی خویان بهرانبه ر به رێژیم و سیاسه ته گلاوه کانی دهریبرن، سه رنجراکی شتر نه وه یه که هیچ ولاتیکی له ده سپیکردنی ئهم ناره زایه تییا نه دا رۆئیان نه بوو و نه وه رووداویکی نیوخۆیی بوو که خه لکی هینایه سه ر شه قام.

هه ر له م پینوه ندیه دا، له ماوه ی رابردوودا، گرووی هاکیریی عیداله تی عه لی به ها ککردنی سیستمی به ناو دادوهریی رێژیم کۆمه لیک به لگه ی خسته روو که نیشانیان ددها، کۆماری ئیسلامی له هه ولدایه به فرتوقیل بنه ماله ی ژینا و به تایبه ت باوکی ناچار به بیدهنگی بکات تاکوو بلیسه ی شۆر شه که دامرکیته وه، که به خۆش جائیه وه، هاوکات له گه ل پشتیوانیی بیونیه ی خه لکی کوردستان، بنه ماله ی نه مینی، به هیز و خۆراگر له بهرانبه ر رێژیم راوه ستان و خاوه نداره تییا ن له کچه که ی خویان کرد و بوون به هیما ی شۆرشێ ژینا.

کۆمیتیه که ی ره نیسی له به شیکدا و به چه واشه کارییه کی روون باسی له وه کردووه که ناوه نده کانی رێژیم له وانه ده زگا ئینتیزامیه کانی و دادوهریه کانی له رووبه روو بوونه وه له گه ل ناره زایه تییه کانی ١٤٠١ دا بهرپرسانه جوولانه ته وه، نه مه

هه ئبژاردهی لاوان

شیوا مرادیان

٤٥ ساڤه که کۆماری ئیسلامی خۆی به سهر خه ئکی ئیراندا سه پاندووه. له م ماوهیه دا لاوان که مترین دهوریان له ده ستاوده ستکردنی ده سه لاتی نه و ولاته دا نه بووگه، نه مه له حالیکی دایه که لاوان دایناموی گۆرانن له کۆمه لگه کاندایه.

ده سه لاتیکی که بیهه ویت ولات به ره و پیتشکه و تن بروت و داها تووه که ی گه شه بیت، نه وله ویه تی یه که می رینگه خوشکردن بو لاوان ده بیت تا کوو نه و جیله پر وزه و گۆرانخوازه بی نه پیتشه وه و ولاته که یان پیتش بخهن. که واته ده رفه ت دان و رینگه خوشکردن بو لاوان له گره وی یاسای ولاته که دایه که له راستیدا به رامهی خه ون و به رنامه ی ده سه لاتداران بو ولاته که یه. یه کیکی له بو ارانه که ده کرای ده رفه ت بخولقینتی بو نه وه ی لاوان بتوانن گۆرانکاری دروست بکه ن هه ئبژاردنه، هه ره ها یه کیکی له سه ره کی ترین بنه ماکانی دیموکراسی هه ئبژاردن یان باشتره بلیم هه ئبژاردنی ئازاده. به چاوخشان دینکی کورت به سه ر میژووی ٤٥ ساڤه ده سه لاتداریتی کۆماری ئیسلامی بو مان ده رده که وی که هه ئبژاردنه کانی ش وه کوو هه موو سیاسه ته کانی دیکه ی هه ولتیک بو وه بو به لاریندا بردن و چه واشه ی خه ئکی ئیوخو و کۆمه لگه ی ده ره وه ی ئیران.

به لām سهیر له وه دایه که دهسه لاتدارانی کۆماری ئیسلامی بهردهوام بانگهشهی گۆران و باشتربوونی دۆخی کۆمهنگه دهکهن و سهیرتر له وه دایه که گوايه نه وه لاوانن که دهرهفتیان پیدراوه تاکوو داینامۆی نه وه گۆرانه بن!

روونه که نه وهی کۆماری ئیسلامی بانگهشهی بو کردوه و دهیکات ته نیا پاکیشانی خه تک به تایبهتی لاوانه بو سه ر سه نده وه کهانی دهنگدان تاکوو له ریگهی میدیا حکومه تییه کانه وه هم به خه لکی نیوخۆ و همیش به دونهی دهره وه بلیت که له ئیراندا هه ئبژاردنی نازاد هیه و خه تک و لاوان به دهنگه کانیان رهوایی به دهسه لات دهن و دهسه لات هه کیهان له خه لکه وه وه رگرتوه و گوايه دهسه لات ده ستاوده ست ده کړیت!

به لām کاتیگ یاسای بنه رتهی کۆماری ئیسلامی به گشتی و به تایبهتی یاسای هه ئبژاردنی له ته ک ولاتانی نازادا به راورد ده کهی، به راشکاو ی بۆمان دهره که وهی که نه ک هه ر نازاد و دیموکرات نییه، به لکوو راست به پیچه وانهی بنه ماکانی هه ئبژاردنی نازادن و ته نیا نامانج بازار گه رمی به نه ک گۆران.

که وابه و یاسای بنه رتهی کۆماری ئیسلامی به گشتی و یاسای هه ئبژاردنی پیچه وانهی بنه ما جیهانییه کانه و هه موو خه لکی ئیران به تایبهتی لاوانی فریو داوه و دهیدات. به و واتایه که مه جالیکی بو گۆرانکاری به پیسی یاسا و له ریگهی هه ئبژاردنه وه نه هیشتوه و نه وهی هه بووه و هیه یاریکردنه به شعوری خه تک.

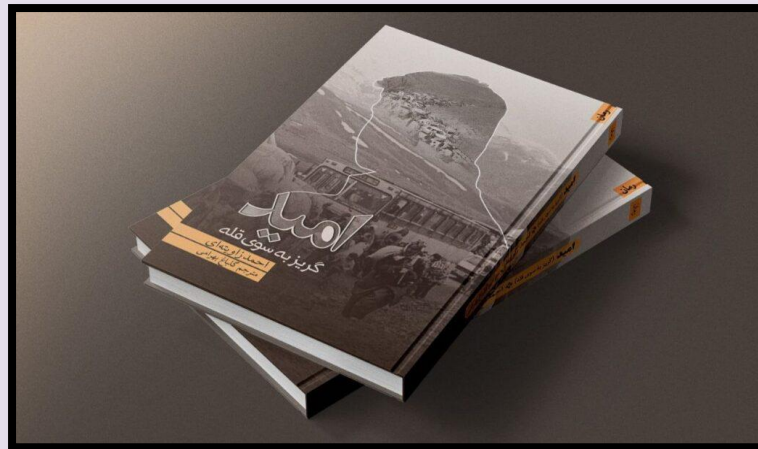
یاسا و سیاسه تی کۆماری ئیسلامی نه م قسه یه ی مارک تواین مان به بیر دینیته وه که ده ئیت: «له و شوینه که نازادی نییه، نه گه ر دهنگدان شتیکی بگۆری با، ریگیان نه ده دا که دهنگ بدن!» نه زموونی چوار دهیه هه ئبژاردن له ئیرانی به لاییدراوی ناخووندی به هه موو و به تایبهتی لاوانی سه لماندوه که هیج هه ئبژاردنیک له ریژی می کۆماری ئیسلامیدا نه ک هیج دهسکه وتیکی بو خه تک نه بوو که به لکوو به پیچه وانه وه که ی دوا ی ته و او بوونی شانوی هه ئبژاردنه کان دیسان گه نده ئی، هه ژاری، گرانی و چه وسانه وهی لاوانی نه ته وه کانی غهیره فارس زیاده تر بووه و ته نیا دهسکه وتی به شداری کردن نه م شانویه سوودی بو ریژی می تووتالیتری وه لی فه قیه ده بیته تاکوو شه رعیه ت وه ریگرت بو دریتز کردنی ته مه نی دهسه لاتداریه تی خۆی.

بویه هه ئبژاردهی لاوان دوا ی شوړشی ژن، ژیان، نازادی ته نیا نه مانی نه وه دهسه لات ه سه ره رۆ و مروّف کوژه یه. که وابه و ده بی نه وه وته یه ی دوکتور قاسملوی ریبه رمان له بیر بیت که ده ئیت: «گه لیک نازادی بویت ده بی نرخی نه وه نازادیه ش بدات».

له پهوتی شۆرشى ژینا بینیمان که لاوان نهم وتهیهى کاک دوکتوریان کرده ویردی سهرزمانیان و نرخى بهدهستهینانی مافهکانیان به گیانی خویان دا، کهوابوو لاوان وشیارى کورد سووتر له جاران ههئیزاردهیان ههوتدانه بۆ رووخانی نهو پرژیمه و بونیات نانی سیستهمیک که ههتقولاوی ویست نهوان بیت و ههروهها دهرفتهی بۆ ههموو بهتایبهتی لاوانیش پهخساندییت که بتوانن دهوری خویان ببینن.

سەرچاوه: ماڵپهڕی: یهکیهتی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئێران - ریکهوتی: ٦ ی نه پریلی ٢٠٢٤

باسیگ له رۆمانی (امید) هه لاتن به رهو نووتکه

گوڤاخ به هرامی

رۆمانی (امید) هه لاتن به رهو نووتکه، که له نووسینی نووسهر و رۆژنامه نووس نه حمهد زاوایته ییبه به زمانی فارسی بلاو کرایه وه. کتیبه که له لایهن گوڤاخ به هرامی وهرگیردراوه ته سهر زمانی فارسی.

هه لاتن به رهو نووتکه، گێرانهوهی رووداوێکی میژووویه له دووتوی رۆمانیکی تراژیدی ریاایستیدا، که باس له کۆرهوی میلیۆنی خه ئکی باشووری کوردستان به رهو سنوورهکانی ئێران و تورکیا له سالی ١٩٩١ دهکات. کاراکتهری سهرهکی رۆمانهکه که (نومید) ه به سه رهاتی نهو تراژدیا گه ورهیه دهگێریته وه که هاوکات که باس لهو رووداوه میژووویه دهکات، چیرۆکی خۆشهویستی و نازار و جیهیشتن و له دهستدانی ئازیزانی دهگێریته وه له درێژهی هه لاتنی به کۆمه ئی خه ئکی کوردستان به رهو سنوور. نومید دواي ٢٦ سال دهگه ریته وه بۆ شوینی رووداوهکان و له وێوه دهچیته قوولایی بیره وه ریه کانی رابردووی، هاوکات ههر بهو روانگه یه وه باس له بارودۆخی باشووری کوردستان و زۆم و سته می رژیمی نه وکاتی عیراق دهکات. له رۆمانه که دا ئماژه دراوه ته شو شه کانی کورد و رۆئی پێشمه رگه له سه رده مه سه خته کاندایا. له هه ندیک شو ئنیش به زمانیکی نه ده بی به لام ره خنه گرانه باسی له ناکۆکی و یه کنه بوونی کورد و زه روورته یه کگرتووی له کاته هه ستیاره کاندایا کردووه.

ئهم رۆمانه که به زمانی عه ره بی نووسراوه، وه رگێردراوه ته سه ر زمانی کوردی (سو رانی)، کوردی (کرمانجی)، زمانی ئینگلیزی و فارسی.

ئامانج له وه رگێرانی ئهم رۆمانه، خا نه هاو به شه کانی شو رش و به سه رهات و نه ها مه تییه کانی کورده له پارچه کانی کوردستاندا. نهو شو رشه ی له رۆژه لاته وه تا باشوور و باکوور و رۆژئاوا میژوو یه ک قوربانیدان و ریگای سه خت و دژواری بریوه و هیشتاش ههر به رده وامه. دیاره وه رگێران وه ک یه کی ک له ریگا گرنه کانی ناساندنی نه ته وه، کلتوور، میژوو و هه روه ها که سایه تییه کانه له ناستیکی به رفراوانی ده ره وه ی ژینگه ی سه ره کییان. بۆیه له ریگه ی وه رگێرانه وه زۆر جار نه ته ویه ک به هه موو میژوو و ناسنامه نه ته ویه که یه وه ده ناسینریت یاخود زیاتر و له روانگه یه کی جیا واز تره وه هه و ئی ناسینی ده دریت. بۆ کورد که خا وه ن میژوو و رابردوو و خاک و کیانیکی له میژینه بووه و داگیرکاری و دابه شکاری نه یه یشتوو خا وه ن ده و ئه ت و کیانیکی سه ره خۆ بی ت، زۆر گرنه که له ههر ده رفه تی ک و له ههر ده روازه یه که وه هه و ئ بدریت، لایه نیکی نهو میژوو وه راسته قینه یه ی به زمان و روانگه یه کی جیا واز تره وه به دونه یی ده ره وه بناسینریت. به تایبه تی که زۆر جار نه ته وه ی بالاده ست حاشا له بوونمان و نکۆئی له میژوو و رابردوومان ده که ن. نه وه ی نه رکه گه وره که یه جگه له نه ته وه سازی و بنیاتانی هه ستیکی پته وی با وه رمه ند بوون به خۆ شو یستی نیشتمان و پاراستنی، بۆ نه وه کانی دا هاتووی نه ته وه که مان، نه رکه گه وره که ناساندنی و به رجه سته کردنه وه ی نهو میژوو وه حاشا ئی کرا وه ی نه ته وه که مانه له لایه ن نه ته وه ی بالاده سته وه به نه وه کانی دا هاتوویان. بۆیه وه رگێران ئهم به رپر سیاره تییه گه وره یه ی هه نگرتوو وه ده توانیت نهو ده نگه کپکرا وه وه ک خۆ ی بگه یه نی ت.

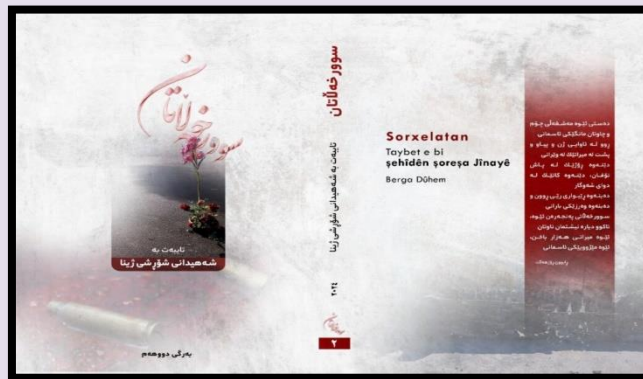
له م رۆمانه شدا، رۆمانی (هه لاتن به رهو لووتکه)، پائهلوانی رۆمانه که خۆشهویستی نیشتمان و عهشتی خۆشهویسته که ی بهیه که وه گریداوه. هه رچه نده له کۆتایی ریگای گه یشتنی به و دیوی سنوره کان خۆشهویسته که ی و جگه رگۆشه کانیشی له ریگای سهختی گه یشتن له دهست ده دات، به لام ئیراده ی بۆ سه رکه وتن و گه یشتن به ئامانجه کانی که به له نجام گه یشتنی شۆرش و راپه رینی کورد له باشووری کوردستانه، له دهست نادات و دووباره له شوینی هه مان رووداو و کاره سات، به لام له مچاره له هه ریمی کوردستانی خاوه ن ئالا و حکومه تیکی کوردیدا، پانۆرامای رووداوه کانمان بۆ ده گپرتته وه.

سەرچاوه: مائپه ری: یه کیه تی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئیران - ریکه وتی: ٦ ی له پریمی ٢٠٢٤

تەنیا بە عیشتی پێشمەرگە دەکرێ

پەسوول سوتانی

پێشمەرگایەتی جوانترین و پیرۆزترین هەلبژاردنی تاکێ کوردە، ئەو کاتە نیشتمانەکە ییخوستی پۆستالی دوژمن دەبن و میلیتەتەکە لە بێدەستیدا دەکەوێتە بەر هەرهەشی نەمان و توانەوه. لە دەمەدا ئەو مەرقانە هەست بە بەرپرسیارەتی

دهكهن و وێژدانیان زیندوو و دهماری غیرهتییان نه مردوو، ناتوانن دانیشن و سهیری زۆنمی زۆردار و هیرش و کوشتاری داگیرکەر و مهرگی هاوئیشتمانەکانیان بکهن. ئەوانه سوور دهرانن پێ دەنینه رینگه بێ گه رانهوه به لام به عیشقهوه ئەو رینگه به هه لده بژێرن و سهر به نیشتمان ده سپێرن.

سۆما ناسری، له نیو کاروانی شۆرشگێران و تیکۆشه رانی دیموکراتدا ئیدی ناوکی دیار و ناسراوه، جیا له وه رگێرانی پۆمانیکی بهرز و شیرین به ناوی «کابووس» و نووسینی کۆمه لیک دهقی زۆر جوانی ئەدهبی که به داخه وه بلاوی نه کردوو نه وه، پاش راپه رینه شکۆداره که ی ژن ژیان نازادی، سۆما هه ولێ دا به شیک، یان بلێین گۆشه یه ک له جه نایه ته کانی رێژیم له کوردستان له دووتویی کتیبیکدا به ناوی «سوورخه لاتان» کۆ بکاته وه و به لگه مه ندی بکات که ئەو کتیبه ئیستا بووته دوو بهرگ و چاپ و بلاو بوونه ته وه.

به ر له وه ی بچمه سهر زحمه ته کانی ئەو کاره، به پنیوستی دهرانم ناوړیک له گرینگیه کانی بده مه وه.

ههر قۆناغیک به رو دا وه کانی به وه دواتر ده بیته هه وینی کۆمه لیک لیکۆئینه وه و توێژینه وه ی ئاکادیمی. بۆ نمونه راپه رینه که ی سالانی چلوشه ش چلوحه وت، یان جه نایه ته کانی رێژیم له قارنێ و قه لاتان و به گشتی له هه موو کوردستاندا، ئیستا نامه ی ماسته ر و دکتۆرایان له سه ر وه رده گیرێ و هه وینی لیکۆئینه وه ن. له وانیه له بهر چاوی ئەو که سانه ی که هه ر سروشتیان وایه گه وه ره ر و گرینگه ی هه یج کارێک نه بینن یان نه گه ر دیتیشیان به که می بگرن و به سووک لێی بروانن، ئەو کاره ی سۆما شتیکی ئەوتو نه بێ به لام له بهر چاوی ئەوانه ی دهرانن دیکۆمینتی سات و قۆناغه گرینگه کان چه نده پر بایه خ ده بن، گرینگه ی و بایه خه ی ئەو کاره، له راده به دهره.

له لایه کی دیکه شه وه به سه ر کرده وه ی ئەو بنه ماله یه که یه کێک له نازیزه هه ره نازیزه کانی خۆیان له پیناوی نازادیدا له ده ست دا وه و رێزگرتنه وه شه له و مه زنه مرو فانه ی گیانی شیرینیان واته به رترین سه رمایه ی ژبانیان پینشه کی باره گای نیشتمان و نازادی کرده وه. سه ره رای ئەوانه ش ئەم کتیبه ناهیلێ توژی رۆژگار له و ناوینه یه بنیشی که رو خساری دژی و قێزه ونی رێژی می په ت و سیداره ی ئیسلامی نیشان ده دا و به لگه یه کی هه می شه زیندوو بۆ نه وه کانی دا هاتوو ی گه ل.

ئەم کاره ره نجی فه ره ادی ده وی و ته نیا عیشقی شیرینی پینشه مرگه باشاری ده کا. له نیو ئەو هه مووه دله راوکی و مه ترسییه دا، له نیو ئەو هه مووه کارو چالاکییه دا و له وه په ری بێ دهره تانی و نه بوونی و بێ ئیمکاناتیدا ته نیا ئەقینی

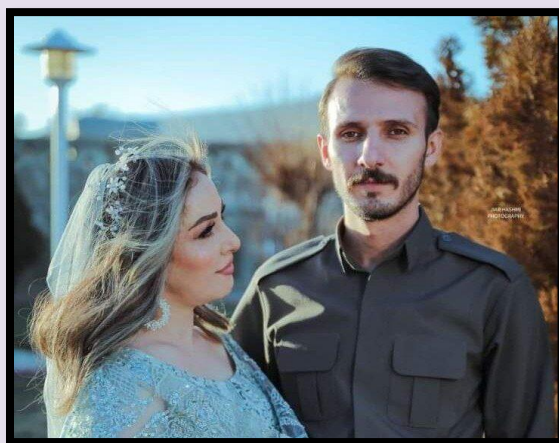
پێشمه‌رگانه ده‌توانی تینوگۆری وه‌ها کارێکت پێ ببه‌خشی که هیچ پاداشتیکی ماددیشی ئی ناکه‌وێته‌وه. له‌لایه‌کی دیکه‌وه داواکردن لهم و له‌و بۆ ناردنی دیکۆمێنتی باوه‌رپیکراو و وردبێنانه و تایپکردنه‌وه و یه‌کده‌ستکردنه‌وه‌ی رینووس و ریزمان و زمان و دیزاین و به‌رگ و نه‌وجار مشووری چاپکردن و تیچووی چاپ، هه‌موو نه‌وانه‌ چۆن ده‌کرین نه‌گه‌ر عیشقیکی پیروژ نه‌بێ؟

لێره‌دايه شاعیر ده‌لی:

له‌ فه‌ره‌ادی مه‌پرسن چۆن ده‌کا باشاری به‌ردی شاخ
ئه‌قینی شیرنه‌ ده‌تکی له‌ به‌رد و داره‌که‌ی بیستوون

سەرچاوه: مائپه‌ری: یه‌کیه‌تی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئێران - ریکه‌وتی: ٦ ئه‌پرێلی ٢٠٢٤

بووکی رهشپۆشی دیموکرات

نهسرين یوسفزاده

گهر بمانههوی باس له عهشق و دنداری بکهین و ناوی ریزان و محهمهد خهلیلیمان له یاد بچی، دیاره غهدرمان له وشهی عهشق کردوو و مانای خوشهویستیمان لهبیر نهماوه. ریزان کچیک له نیو بنه مالهیهکی حیزبی دهبیته تاقانهی چهند برا و خوشهویستی دایک و بابی. ناوی ریزانی لیدهنین و وهک رهنگی پاییز رۆژ له گهڵ رۆژ زهرد و سورتر له هه موو کات ئال و والا دهرازیتهوه و گهشه دهکا.

ریزانی تاقانهی برایان و نازداری دایه و بابه وهک هه موو کچانی نیو ریزهکانی حیزبی دیموکرات گهشهی کرد و گهوره بوو، دهرسی خویند و له رشتهی په رستاری دهرسی خویند. له نه خوشخانهی ٢٥ی گهلاویژی حیزبی دیموکرات وهک په یمانکار دهستی به کار کرد. عاشق بوو، یه کهم ههنگاوی ژبانی دندارانیهی له گهڵ دندارهکی هه لهیئاوه که دهستی رهشی دژانی دنداری و جوانی، له شهشی رهزبهری ١٤٠١ی ههتاوی دا و له نهنجامی هیرشیکی درندانیهی هاژهکی که بو سهر قهلا و بنکهکانی دیموکرات کرا خوشهویسته که یه له گهڵ چهند ههلا له سووردهی دیکه بوو به ققنووس و ههتا ههتا یه ناوی چوو نیو

پێزی شههیدان و ریزانیش وهک هه‌موو ئه‌و ژنانه‌ی هاوچاره‌نوسین ژوانگه‌ی هه‌تاهه‌تایی بوو به مه‌زارگه‌ی پیرۆزی شه‌هیدان.

مهممه‌د خه‌لیلی لایکی رووخۆش و ئیوبه‌بزه و پراوپر له ژیان و توونی ئازادی کاتیک له مه‌باد هه‌ستی به‌وه کرد چیتەر ناتوانی زۆم و بێداده‌ی ته‌حه‌موڵ بکا بریاری دا رینگای راستی هه‌لبێژیری و هه‌نگای به‌ره‌و مه‌ته‌ریزی وه‌فادارانێ راسته‌قینه‌ی قاسملوی رێبه‌ر هه‌ئیناوه و بوو به پیشمه‌رگه.

دوای ته‌واو بوونی فێرگه‌ی و سازمان دانی له ئۆرگانی ئه‌منیه‌تی حیزب ده‌ستی به خزمه‌ت به حیزبه‌که‌ی کرد. به هۆی لێهاتوویی له یانه‌کانی توپی پێ چوووه نیو تیبی توپی پێی کۆیه و له‌ویش سه‌رکه‌وتوو بوو، وهک زۆر له لاوانی دیکه و وهک زۆر له پیشمه‌رگه لاوه‌کان له‌ویش مافی دلداری به خۆی دا و به دلیکی پاکه‌وه سفره‌ی ئه‌وینی بو ریزانی تاقانه هه‌لرشت و بانگێشتی هیلانه‌ی دلدارانیه‌ی خۆی کرد و ریزانیش ئه‌و دلدارییه‌ی به بزهی جوانی و وه‌فاوه و لام دایه‌وه. چیرۆکی ژبانی مهممه‌د خه‌لیلی و ریزانی کچه پیشمه‌رگه له‌وانه‌یه له پو‌اله‌تدا زۆر نه‌بی ، به‌لام ده‌کرێ بیه‌ته یه‌ک له‌و چیرۆکانه‌ی که هه‌تا هه‌تایه دلداران بو یه‌کی بگێرینه‌وه.

شه‌شی ره‌زبه‌ر نزیك به ده رۆژ بوو، که ژبنا ئه‌مینی کچه کوردی خه‌نکی شاری سه‌قز له تاران ناجوامیرانه‌و به ده‌ستی گه‌شتی ئیرشاد کۆژابوو و خه‌نک تووره له‌وه‌ی که کچیک به بی تاوانی له تاران به‌و شیوازه ده‌کوژری دینه‌ ده‌ری و هاواری ئازادی ده‌که‌ن.

خه‌نکی زۆر له‌لایه‌ن حیزبه‌کان له‌و ده رۆژه‌دا له شاره‌ جو‌را و جو‌ره‌کانی کوردستانی باشوور، رۆژئاوا و باکووری کوردستان به‌شداریان له خۆپیشاندانه‌کان به‌دژی ریزیمی ئێران کرد.

ناوه‌ندی هاوکاری حیزبه‌کان داوای له خه‌نک کرد به شیوازی مه‌ده‌نی درێژه به خۆپیشاندانه‌کان بده‌ن و خه‌نکیش به باشتیرن شیوه و لامی حیزبه‌کانیان داوه و ئه‌وه بوو به هۆکاری تووره‌یی حکومه‌ت و له شه‌شی ره‌زبه‌ر دا ئه‌و په‌ری رق و کینه‌ی خۆی به هایشتنی دێراندانه‌ترین چه‌کی مومکینی خۆی به‌ره و بنکه‌کانی حیزبه رۆژه‌لاتیه‌کان کۆلی دلی خۆی دامرکاند و ئه‌وه‌نده‌ی دیکه‌ی رقی پیرۆزی خه‌نکی کوردستانی بو‌خۆی به خه‌لات وه‌رگرت.

ئهو رۆژه به یانی محهمهد وهک ههسوو رۆژهکانی دیکه دی بۆ قهلا وهک ههسوو کاتییک به جهفهنگ و شوخی لهگهڵ هاوڕیکانی قسه دهکا و دلیان خوش دهکا. کاتژمیر دهی بهیانی یهکهه هیرشی هاژهکی بۆسهه کۆمهته دهکری و دواى ئهوه بۆ حیزبی دیموکرات و پارتی ئازادی، بهیانی ئهوه رۆژه کۆمهتییک خهتک له حیزبی دیموکرات و پارتی ئازادی شههید و بریندار بوون.

محهمهد خهلیلی شۆفیری ماشینهکهی ئهمنیهت بوو بۆیه به پهله دهستی کرد به راگواستنی خهتک و زهحمهتی زۆر کیشا.

ماوهی یهک دوو کاتژمیر هیرشهکان راگیرابوو بهداخهوه له کاتژمیری ٢٢ دوانیوه رۆدا جارێکی دیکه دهستی کردهوه به هاویشتی درۆن و هاژهک و بهداخهوه محهمهد لهگهڵ چهند کهسی دیکه په پووله ئاسا به رهو ئاسمان بائیان گرت و چوونه نیو ریزی نیودارانی میژوو و ریزانی تازه بووک بۆ ههتا ههتایه بوو به بووکی رهشپۆشی دیموکرات.

سەرچاوه: ماڵپهڕی: یهکیهتی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئێران - ریکهوتی: ٦ ئه پریلی ٢٠٢٤

جامانهى خهباتگيران و جامانهى مروكوژان

ره سوول سوتانى

خهباتى بندهستان له رهوتى بهردهوامى و بهرهپيشچوونى خويىدا مۆركى خۆى لهسهر كۆمه ئيك ديارده به جى ديلى و دهيانكاته هيمما. ئهو هيممايه ورده ورده له نيو خه ئكدا دهناسرين و شهقلى ئهو خهباته يان لى دهرى و بايه خيكي تايبهتى وهردهگرن كه به بن ئهو شهقلى و مۆركه وهكوو هه موو كه لوپهل و شتهكانى ديكهى ئهم جيهانه شتيكى ناسايى ده بوون. يه كيك لهو شتانهى له سه دهيهك خهباتى كورددا ئهم شهقلى و مۆركهى گرتوووه، جامانه يان ناغابانووى كورد هواريه.

جامانه وهكوو هيمماي پيشمه رگه و خهباتى پيشمه رگانه ناسراوه. له كوئوه و چون ئهو هيممايه ديارى كراوه و كى بريارى لهسهر داوه؟ ئه وهى له كهس بوون نيه. ئه وهى روونه ئه وهيه هيمماكان به بريار دروست نابن و به بريار نابنه هيمما به ئكوو له رهوتى رووداوه كاندا دروست ده بن. وهختيك پيشمه رگه به تايبهتى جامانه لهسهرى ده به ستى و له مى خۆى دهكا و دوور پيشمه رگه بهو جامانه يه وه دهناسرينته وه به تايبه تيتتر له رۆژه لاتى كوردستان كه پياوانى موكرمان جارى جارن

پێچ و کلاویان له سهر دهکرد و له ناوچهی خوارووی رۆژههلاتی کوردستانیش پێچی پیاوان وهکوو ئهوهی ئیستاش له مهاریوان وههوامان ماوه قوماشیکی تایبهته، بهلام جامانه لهو ئیوهدا دهبیته هیمایهک. هیمای خهباتگێڕان و تیکۆشهانی رینگهی نازادی. ئاوائی سهر و مل و شانی پێشمهگره.

له ههر ولاتیکی خهباتیک بۆ رزگاری له بندهستی ههنگیرسابی ئهوه خهباته هیمای خۆی بهرههه هیناوه و لایهنگرانی خهبات و خهباتگێڕان ئهوه هیمایانهیان بۆ ناسینهوهی یهکتر و رهمزی دژایهتی داگیرکهر بهکار هیناوه، شان به شانی ئهوانیش نیشتمانفرۆش و خۆفرۆش و خیانهتکاران ههم دژی ئهوه هیمایانه وهستاونهوه و بهگزیاندا چوونهتهوه ههمیش و بستووینانه بهکاریان بینن. بۆ نمونه جاشهکان له رۆژههلاتی کوردستان وهختیک زانییان ناوی پێشمهگره له ئیوه خهنگدا بووته ناویکی پیروۆ، وپرای ئهوهی شان بهشانی دوژمنانی کورد شهری پێشمهگرهیان دهکرد و به شههیدکردنی پێشمهگره ههمیشه شهگرهیهک له پێش داگیرکهرانهوه بوون کهچی ئهوه ناوهیان قۆستهوه و به پاشگریکهوه بهخویانهوه نا و ناوی خۆیان نا (پێشمهگرهکی مسولمان) بهلام له ئیوه خهنگدا ههر به جا پشمهگرهکی مسولمان ناوبانگیان رۆشت و ناوی پێشمهگره فریای ناوهروکی ریسوای نیشتمانفرۆشان نهکوت.

له سهروهندی ههلبژاردنهکانی ئهوه نوینهرانی رێژیم بۆ مهجلیسی کۆماری سیدارهی ئیسلامی، دیتمان کۆمهتیک لهو خۆفرۆشانه جامانهیان کردبووه ملی خۆیان. ئاخ لهوان دهزانن خهنگی کوردستان جامانهی وهکوو هیمای خهبات ههلبژاردوو، ههلبهت خهبات دژی رێژیمی سیدارهی ئیسلامی، ههر بۆیه ئهوه هیمایه تهنیا له مل و نهستۆی دژبهرانی ئهوه رێژیمهدا واتا و هیمای پیروۆکهکی دهمینیتهوه و له مل و سهری شۆری لایهنگرانی رێژیمدا دهبه جی رهنگ و بۆن و مانای ئهوه سیداره و قههچی و فیشهکانه دهگریته خۆی که جهللاده دژه مروقهکانی کۆماری ئیسلامی بۆ کوشتنی نازادیهخوازن بهکاریان دینن. کهوابوو ههر ئهوه هیمایه له شونیک پیروۆ دهکری له شونیک دیکه تهواو مانایهکی پیچهوانه ههبی لهبهر ئهوهی مانای جهوههیری هیماکه بهستراوتهوه بهو ناکام و ئامانجهی بهکارهینهر و ههنگری هیماکه بۆی تی دهکۆشی. ئهوانهی خۆیان پالوتوووه بۆ ئهوهی بینه نوینهری خامنهیی له مهجلیسی تاران، جامانه له ملیاندا له ههموو هیمایهکی مروۆی بهتال دهبیتهوه و دهبیته هیمای سیداره. ئاخ لهوان خۆیان پالوتوووه تا له تاران بینه نوینهری بییری مروۆکوژانهی خامنهیی. جامانه ئهوه بایهخه له خهبات و خهباتکاران و لایهنگرانی خهباتی رزگاریخواری وهگرتهوه و تهنیا له لای ئهوانیش ههنگری ئهوه بایهخ و مانایه دهبیته.

سەرچاوه: ماڵپهڕی: یهکیهتی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئێران - ریکهوتی: ٦ ئه پریلی ٢٠٢٤

کورته یهک له سه رژیانی نه ده بی «شلیر رهشیدی»

ن.نا: تریفه فاتیحی

شلیر رهشیدی شاعیر، لیکۆنهر و چالاکى مه ده نی و کۆمه لایه تی، سالی ١٣٥٢ی هه تاوی له شاری میژوویی سه قز چاوی به دنیا هه ئیناوه.

شلیر هه ر له سه رده می مناییه وه هۆگری خۆی به شیعر و نه ده بیات نیشان داو به خویندنه وه ی شیعرى شاعیرانی گه وره وه ک «حافز، په روین ئیعتسامی، هیمن، هه ژار، قانع، فرووغی فه رخزاد» ژیانی شاعیرانه ی خۆی ده ست پى کرد. هه رله سه ره تای لاویه وه به هه ست پى کردن به ئاپارتایدی جنسی، به توندی هه ستی به ئازار کرد و له به رانه بری نه و نابهرابه ریه دا هه ئۆیستی گرت

هه ربۆیه زۆربه ی چالاکیه کانی ره نگ و بۆی به رگری له مافی ژنی به خۆوه گرتووه. شلیر رهشیدی خویندنی ئاکادیمیکی له زانکۆی سه قز له پله ی کارناسی رشته ی زانستی کۆمه لناسی شاخه ی لیکۆلینه وه ته واو کردووه. بۆ خویندنی ماسته ر دیسان

چۆتهوه زانکۆ و له هه مان پرشتهدا بروانامه ی وهگرتهوه. هه رله سه رهتای چالاکیه فه رههنگی و کۆمه لایه تیه کانیدا وهک که سایه تیهکی زۆر بهرچاو و به ناویانگ له شاری که لتوو په رهه ری سه قز، له ماوه یهکی زۆر کورتدا توانی جینگه و پیگه ی خۆی له نیو چالاکانی کوردستانی نازیز به ده ست بهینی.

ئهو به هه ول و تیکۆشانی خۆی و زۆر جار تاک ره ی چهن ئیواره شینعر و کۆبوونه وه ی بۆ مافی ژنان ساز کردوه و یه که مین و دوا رۆژی جیهانی ژن له سه رشانی ئه م تیکۆشه ره له سه قز له سالانی هه شتاکاندا به ریوه چوو و پیشوازییهکی بی وینه ی ئی کرا. ماوه ی دووسال ئه ندامی ده سته ی نووسه رانی مانگنامه ی راسان بوو که له سه قز ده رده ده چوو و له تاران به چاپ ده گه یشت. له چهن فستیقایلی باشووری کوردستان وهک فستیقایلی گه لویژله سلیمانی، فستیقایلی دیداری هیمن له هه ولینر، فستیقایلی شیعی سه تته ری لوو، که به به شداری شاعیران و نووسه رانی چوارپارچه ی کوردستان به ریوه چوو به شداری کردوه.

زۆریه ی دئووسه کانی شیلر باس له نازاره کانی ژن له کۆمه لگای سوونته ی و پیاوسالاریه و هه ز و ئاواتی ژنی تیدا زۆر بهرچاوه. شیلر دوو دیوانه شینعی به چاپ گه یاندوه به ناوه کانی «به ره ژان» و «هه نی شیعی و هه نی مه سته» که له نه وه ی خۆیدا جینگای سه رنجه.

شیلر ره شیدی باوه ری وایه «له کۆمه لگای پیاوسالار و سوونته ی دا ئه گه ر ژنیکی چالاکی کۆمه لایه تی بکات له گه ل هه زاران که ند و کۆسپ رووبه رووه که ئه گه ر ژنیکی قاره مان و ماندوونه ناس نه بیته ناتوانی درێژه به خه بات بدات، له بهر ئه وه ی نه ته نیا ریژی ئی ناگیری به نکوو وهک ژنیکی یاخی و سوونته ت شکین به چاوی بی ره حمی سه یری ده کریته و زۆر جار له گه ل تۆمه ت و سووکیه تی هیرشی ده کریته سه ر «ئهو باوه ری وایه» له کۆمه لگای سوونته ی دا ته نیا ژنی نیوان بهرمان و مه تبه غ په سه نده و ژنیکی نازادیخواز له گه ل چهن ده سه لاتی وهک، بنه مائه، کۆمه لگا، یاسا، داب و نه ریت و دین و چه نها ئاستهنگی دیکه له شه ردایه و ئه وشه ره نابه رابه ره بۆ گه یشتن به ئامانجی یه کسانی به راستی ژنیکی نه ترس وقاره مانیکی گه وره وپی داگری ئه ویت.

سەرچاوه: مائپه ری: یه کیه تی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئیران - ریکه وتی: ٦ ی ئه پریلی ٢٠٢٤

بزووتنه وه و خهباتی ژنان

چیمهن ناری زاده

له ماوهی سه د سائی رابردوودا چه نیدین شۆرشى سیاسى له سهرانسهرى جیهاندا هه بووه، كه به شیوهیهكى گشتى شكستیان هیناوه له جیبه جیکردنى یاسا سهرهتاییهکانیان. له گهڵ نه وه شدا، رهوتى گشتى به رهو دیموکراسى ههر بهردهوامه، به لام له هه ندیک حاله تدا، وهك شۆرشى سائی ١٣٥٧هه تاوى له ئیران، ته نانهت گه رانه وهش بۆ سته مكارى كۆن زیادى كردووه، یه كیك له لاوازییه بنه رهتاییهكانى پیشكه وتن و شۆرشه سیاسییهكان، جیاوازییه له داواكارى گۆرانكارى سیاسى له چوارچیوهى كۆمه لایه تیدا. شۆرشى بنه رهتسى له چوارچیوهى كۆمه لگه و كه لتوورى سیاسیدا نه وله ویه تى هه یه به سه ر پیشكه وتنهكانى ئابوورى و ده سته ی سیاسى فه رمانه وادا، مه گه ر چوارچیوهى كۆمه لایه تى بچیته ناو نه و په ره سه ندنه شۆرشگێرانه یه وه، ههر شۆرشێك له سه ره وه و گۆرانكاریهكان ته نانهت رووبه رووى نه گه رى گه رانه وهى سته مكارى كۆن و نه مچاره به هێزتر ده بیته وه. لێره دایه كه گرنگى بزووتنه وهى ژنان له كۆمه لگه ی ئیمه دا زیاتر روون ده بیته وه. بزووتنه وهى ژنان به ره و دامه زراوه ییكردنى پێكهاته ی نوێ ههنگاو ده نیت به ئامانجى به ده سته نانی مافى یه كسان له هه موو ئاسته كانی كۆمه لگه دا.

شۆرشی ژنان له دژی هه موو پیکهاته کانی دهسه لاتی پیشوو به ریوه ده چیت، ئه مه ده توانیت بییته به ئینی سه رکه وتنیکی بریارده رانه و نه گه راوه بو شۆرش، ژنان توانای نه وه یان هه یه که سه رکردایه تی شۆرشه گشتییه کان بکه ن و تا نه و کاته ی ژنان له پیشه وه ی شۆرشه کاندای نه بن، ئازادی و یه کسانی به دی نایه ت، نه وه ژنانن که ده توانن مندا لی ئازادی پیگه یشتوو و ته واو بکه ن بو نه وه ی کۆمه لگای مرۆفایه تی بتوانیت ئازادی به ده ست به یینیت، ئه گه ر شۆرشیکی ئازادکه ر له م به شه خراپه ی جیهاندا هه بیته، نه وا شۆرشی ژنان ده بیته.

بزووتنه وه ی خه باتی هه موو نه ته وه یه ک به ره هم ده هیئت کاتیک ژنان رۆلی پیشکه وتوو و کاریگه ر له و رۆله دا ده یینن، دامه زراوه ی بیرکردنه وه ی دیکتاتۆره کان و فه رمانه وا ئایینی و پیاوسالارییه کان به ته واوی له م چه مکه تیگه یشتوو، که ژنانی ناگا، بیرمه ندانی بیرکردنه وه و بیرکردنه وه، کۆله که ی دیکتاتۆریه ت و دیکتاتۆری خۆیان تیکبدن، بو یه دیکتاتۆره کان هه میشه هه ول ده دن.

بزووتنه وه یه کی ئازادیخوازی که هه ولی به ره نگاریبوونه وه ی دیکتاتۆر و له ناو بردنی کۆمه لگه ی ئایینی و پیاوسالاری ده دات، ده بیته به ته واوی له ده سه لات و رۆلی ژنانی رۆشنییر تیگات و نه م بزووتنه وه یه سه رکه وتنی ته واو به ده ست ده هیئت کاتیک رۆلی ژنان له گۆره پانی سیاسی و کۆمه لایه تی و سیاسیدا به نرخ ده زانن.

چونکه ژنان ده توانن وه ک هانده ریک خزمه ت بکه ن بو به ده سه تینانی سه رکه وتن و رووخاندنی دیکتاتۆر یه کی ئازاد و یه کسان و دادپه روه ری.

هه تا نه وه یه ک له ژنانی ئازاد و گشتگیر بوونی هه بیته، هه رگیز نه وه یه ک له پیاوانی ئازادیخواز نایینن که له پیناوی دادپه روه ری و یه کسانی و مرۆفایه تیدا شه ر بکه ن.

ژنانی ئازادیخواز و بیرمه ندی هه مان کۆمه لگه راهیتان به دادپه روه ری و رۆشنییری ده کهن.

سەرچاوه: ما ئه پهری: یه کیه تی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئیران - ریکه وتی: ٦ یه ئه پر یلی ٢٠٢٤

شيعر

شيعر رهشیدی

جهستهی شيعره کانم

لینوانلیوه له ساچمه و
له پال تهرمی لاوه کانی سهر شه قاما
له گه ل خه یالکی توورهی له خوین گه وزاو
وا له ریگای بی کۆتایی ئاواتی گه ل
رئ ده پیوی
به جیی پیاسهی سهر شه قام
له پال بوخچهی پر ئاواته نه کراوه کانی لاوه کان
له سهر جهستهی
شه پۆله خه وتوووه کهی نه مجار

خەریتە تۆفان دەکێشێ و
زامی تەرمی
سەد پۆزانە
لاوی ماندووی بەرد ھاوئێژی بە کۆلەوه
هەر بە جۆگە خۆیناوەگە سەد پۆزانە
گۆمی خۆینی لاوەکانی بەندیخانە دەههژینی
جار جار
بە دەم
پەلەقازە ئێشکەنجەوه
بۆسە ناھومیدی شکاندوو و
بووئە دارشەقی
ژێر بالەکانی لاویکی تازە رزگار بووی زیندان
شێعرم بووئە کفنی ھەزار قاقای
تازە پیگەییوێ ژوان...
شێعرم بووئە چۆپی دەستی دایکی
بۆ بۆسۆی جەرگی دەسوورپا
شێعرەکانم شیت و ماندوون
کفت و توورپە پر ئە ھیزی تۆلە
لووتگە سەرگەوتن دەپیوی و
پێگای تووشی
نازادی دل بە خۆینیان گرتووئە بەر
لە گەل پۆلی شەبۆلی توورپە ئێمجارە
بەریوەن و
پر لە گرکانی توورپەن و بە ھیمنی
پەلکە ئاوات دەگرئەوه

سەرچاوه: مایپەری: یەکیەتی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئێران - ریکەوتی: ۶ ئێپریلی ۲۰۲۴

گۆلە کەرکەدی، یاخود کووچەرەت و پەلپینە (پرپرە)

جیھان بێتووشی

هەندێ جار گۆنمان لە هەندێ ناو دەبێت بەلامانەوه سەیرە و سەرنجمان رادەکێشێت، جا لە رێگەی جوانی یان سەیری ناوەکەیهوه بێت دەبێتە هۆی سەرنج.

ئایا تۆ تا ئیستا گۆیت لە ناوی گۆلە کووچەرەت یان کەرکەدی بوو؟ بێگومان گۆلەکەرکەدی گەلێک سوودی باشی هەیە و چارەسەریکی تەندروستی باشە.

هەموو کەسێک حەز دەکات لەش و لاریکی رێک و جوانی هەبێت، بە تایبەتی ئەنیو خانماندا هەمیشە هەول دەدرێت گرنگی بە لەش و لاریکی رێک بدێت. کەرکەدی یارمەتی ئەو کەسانە دەدات کە چەوری زۆریان لە ژێر پێستدا کۆبۆتەوه و بۆتە هۆی قەڵەوی، دەمکردنی گۆلەکەرکەدی وەک کوچە دەتوانێت سوودی هەبێت بۆ کەم کردنەوهی کێش و کاتیکی کەسێک پێوستی بە قیتامین سی هەبێت هەمووان دەتێن: پر - بخۆ، بەلام ئەگەر تۆ حەزت لە پرتە نییە ئەوه دەتوانی چای گۆلەکەرکەدی بخۆیهوه تا پێوستی قیتامی سی لە جەستەتدا رێککەیهوه، ئەوانەی کێشە بەرزی فشاریان هەیە ئەوه

دهتوانن يارمهتییان بدات، كه فشاریان جیگیر بیټ و پییوست به درمانخواردنی بهردهوام نهكات، بهلام سهرهپای نهو هموو سوودانه دهییت ناگادار بین گوتهكهركهدی بو نافرتهانی دووگیان زیانی ههیه و نهگهري ههیه زیان به دایكهكه یان به كۆرپه نه بگهیهنیټ، وتمان سوودی ههیه بو نهو كهسانه‌ی كه فشاریان له سهره، بهلام بو نهو كهسانه زیانی ههیه كه به بهردهوامی فشار یان له خوارییه و ناییټ بهكاری بیټن وه دهییت نهوشمان له بیس بیټ كه گوته كهركهدی رهنگییکی جوانی ههیه و دهتوانیټ رهنگییکی باش بیټ بو نهو كهسانه‌ی كه دهیانوهی قژیان رهنگ بكهن، به تاییهتی به تیکه‌ل کردنی لهگه‌ل خه نه یان لهگه‌ل رونی گویزی هیندی تیکه‌ل بکریټ و له قز بدیټ ههم دهتوانیټ خوراک به قزهكه بههخشیت و ههم دهتوانیټ جوانییهکی تاییهټ به توی خانم بههخشیت له روهی رهنگی قشتهوه بو نهوهی له سوودهکانی بیبهش نهبی نهوا گوته كهركهدی وهكوو چای بخورهوه، بهلام زیاد له نه‌ندازه بهكار هیټانی زیانبهخش ده‌بی.

په‌ئپینه (پرپره)

تا نیستا دوکلیوت خواردوه به په‌ئپینه یان پرپره نه‌گهر نه‌تخواردوه یان په‌ئپینهټ بو گرنه نه‌بووه، نهوه با من هندی سوودی په‌ئپینهټ پي بلیم كه تا نیتر توش بیكه‌ی به بهشیکی گرینگی خوراکي روژانهټ. په‌ئپینه كه له هندیك شوین پرپره‌شی پي ده‌گوتریټ یه‌کیكه له گیا به‌هاریبه‌كان كه به پیی ناوچه جیاوازه‌کانی كوردستان جیاواز به‌كاری دینن و خواردنی جوراوجوری لی دروست ده‌كهن،

بیрман نه‌چی په‌ئپینه روه‌کیکی خورسكه و ده‌وله‌مه‌نده به زور له كانزا گرینگه‌كان لیكۆلینه‌وه‌كان له‌سهر په‌ئپینه كراون وا ده‌ركه‌وتوه، كه په‌ئپینه ده‌وله‌مه‌نده به كانزاكانی وهكوو پۆتاسیوم و كالیسیوم هه‌روه‌ها ئۆمیگاسیټی تیدایه كه نه‌وش وادهكات به‌سوود بیټ بو ته‌ندروستی دل و یارمه‌تی نه‌هیشتنی كۆنترۆلی خراپ ده‌دات په‌ئپینه زور كه‌م كالۆری تیدایه نه‌گهر ده‌ته‌ویټ له‌ش و لاریکی ریک و ته‌ندروستت هه‌بیټ نه‌وا ژه‌می نیواران ده‌توانی په‌ئپینه لیبنیټ و كالۆریکی كه‌م وه‌بگریټ، زۆریك له لیكۆلینه‌وه تازه‌كان باس له‌وه ده‌كهن په‌ئپینه بو نهو كهسانه به سووده كه له سهره‌تای دروستبوونی خانه شیرپه‌نجه‌یه‌كاندان و سوودی ده‌بیټ بو تیکشكاندنیان.

کیشه‌ی قه‌بزی به تاییه‌تی له‌نیو مندالاندا بوونی هه‌یه نه‌وه به خواردنی په‌ئپینه ده‌توانیټ پرگارکهریکی باش بیټ له‌وه قه‌بزیه بو منداله‌كه‌ت.

سهرچاوه: مائه‌په‌ری: یه‌کیه‌تی ژنانی دیموکراتی كوردستانی نیران - ریکه‌وتی: ٦ی نه‌پریلی ٢٠٢٤

تاسە

كوستان عومەرزادە

نەرم نەرم مەن بە تاسەى فېرېنەۋە

بەسەر گۆنای ئىۋارەدا

شۈيىن پىگەنى با

ھەلدەگرم

تۈۈك تۈۈك

دەكەۋىتە ناۋ تۈيى

دېدەمەۋە

تۈ

رۈحسۈۈك رۈحسۈۈك

ۋەك تاسەيەكى

گەرم ۋ خۈشى

نیشتمان
من له گه‌ل خۆت له توێی شیعرێکی
سه‌وزا
ده‌هۆنیه‌وه
ناسه‌ی من
هه‌روه‌ک فه‌قیانه جیماوه‌که‌ی
نه‌نکم و
وه‌ک پێکه‌نینه پر تر سه‌که‌ی
دایکم
ماونه‌ته‌وه
وشک وشک بوونه‌ته‌وه
له‌ سه‌ره‌تا!!!
لێره ژنیک
ژنیک لێره
به‌ مستی ره‌نگ و
جان‌تایه له‌ ورده چیرۆکی
نه‌یسراو
ناک و ته‌نها
بیری خۆی و نیشتمانی
قه‌ف قه‌ف کردوه
به‌سه‌ر په‌نجه‌ره‌ی پر له‌ ناسه‌ی
نازادیدا
خه‌وی قوول و خه‌یالی جوان
ده‌بیاته‌وه.
ژنیک لێره
خه‌می خۆی و خه‌می خاک و
خه‌می خه‌نده‌و
خه‌می هه‌مووان
ده‌چینه‌ته‌وه
ژنیک له‌ نیشتمانی

پر له گوناھ و ترسدا
دهسنوئیزی
ژیان ههڵدهگرئ
کهچی ئەوان له دواي
فهرزی نوێژدا
دهبشۆنهوه.

سەرچاوه: مائپه‌ری: یه‌گیه‌تی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئیران - ریکه‌وتی: ٦ ی ئه‌پرێلی ٢٠٢٤

کۆکردنه‌وه و ناماده‌کردنی: ره‌حمان نه‌قشی

خاکه‌لیوه‌ی ٢٧٢٤ ی کوردی = نه‌پرێلی ٢٠٢٤ ی زایینی

سپاس و پیزائین

بۆ هه‌موو هاوڕێیان بۆ نووسین و ناماده‌کردنی نووسراوه و بابه‌ته‌کان.

ده‌ستان خۆش و هه‌روا قه‌له‌م ره‌نگین بن بۆ گه‌ل و نیشتمان.

ره‌حمان نه‌قشی

